

**HEGYVIDÉKI
ÖNKORMÁNYZAT**

**HEGYVIDÉK
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ
2014 - 2030
EGYEZTETÉSI ANYAG**

Véleményezési határidő: 2015. június 22.

Készült a
KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002
„Közép-Magyarországi Operatív Program –
Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban –
Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”
című projekt keretében.
2015. május

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

HitesyBartuczHollai
Euroconsulting

HitesyBartuczHollai Euroconsulting Kft.
Cím: 1054 Budapest, Vértanúk tere 1, félemelet 7.
Tel: +36-1-319-1790
Fax: +36-1-319-1381
E-mail: info@hbhe.hu
Honlap: www.hbhe.hu

CompArt Stúdió Tervező és Beruházó Kft.
Cím: 1034 Budapest, Bécsi út 88-90.
Tel: +36-1-430-1720
Fax: +36-1-430-1719
E-mail: info@minerva.hu
Honlap: www.cas.hu

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.
Cím: 1061 Budapest, Andrássy út 10.
Tel: +36-1-317-5318
Fax: +36-1-317-3296
E-mail: bfv@bfvt.hu
Honlap: www.bfv.hu

Buda Miklós	Felelős tervező	
Albrecht Ute	Településtervező	TR 01-0517; TT/1 01-0517; É 01-0517
Turai-Krausz Emőke	Településtervező	TT 01-4542
Buda Ildikó	Urbanista közgazdász	
Drobni Mária	Táj és zöldfelület, környezetvédelem	TK/1 01-5106; TR 01-5106; K/1 01-5106
Kravalik Zsuzsanna	Társadalompolitikai szakértő, közgazdász	
Zöldi Péter	Építész, településtervező	É 13-1186
Hollai Krisztina	Gazdaságfejlesztés	
Kalmár Ágnes	Társadalom politika	
Varga András	Antiszegregáció, társadalom	
Halász Adrienn	Közműtervezés, energiaközmű és hírközlés	VZ-TEL 01-12277; TE 01-12277; TV 01-12277; VZ-TER 01-12277; VZ-VKG 01-12277
Rhorer Ádám	Közlekedéstervezés	
András István	Műemlékvédelmi szakértő	TR 01-0525; TT/1 01-0525; É/1 01-0525
Marosi Krisztina	Településtervező	
Nyúl Péter	Településtervező	

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat
Cím: 1126 Budapest, Böszörményi út 23-25.
Tel: +36-1-224-5900
Fax: +36-1-224-5905
E-mail: info@hegyvidek.hu
Honlap: www.hegyvidek.hu

Szabó-Kalmár Éva
Rózsa Zoltán
Kenderfi Miklósné

Városrendezési és Főépítési Iroda - irodavezető
Városrendezési és Főépítési Iroda - irodavezető-helyettes
Polgármesteri és Jegyzői Törzskar - koordinációs munkatárs

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	3
1. JÖVŐKÉP	4
1.1 A HEGYVIDÉKI ÖNKORMÁNYZAT JÖVŐKÉPE	4
1.2 A KERÜLETFEJLESZTÉSI ELVEK RÖGZÍTÉSE.....	5
2. CÉLOK	6
2.1 A KERÜLET ÁTFOGÓ FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ CÉLOK MEGHATÁROZÁSA.....	6
2.2 RÉSZCÉLOK ÉS A BEAVATKOZÁSOK TERÜLETI EGYSÉGEINEK MEGHATÁROZÁSA.....	8
3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	36
3.1 A STRATÉGIÁHOZ ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ADATOK MEGHATÁROZÁSA	36
3.2 A MEGHATÁROZOTT TERÜLETIGÉNYES ELEMEL ALAPJÁN, JAVASLAT A MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA FŐ ELEMELNEK TÉRBELI RENDJÉRE ÉS A TERÜLETFELHASZNÁLÁSRA IRÁNYULÓ TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÁLTOZTATÁSOKRA	36
3.3 AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ÉS A VÉDETTSÉG BEMUTATÁSA, JAVASLATOK AZ ÖRÖKSÉG VÉDELMÉRE ÉS AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK ALAPÚ, FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSRE.....	37

BEVEZETÉS

A Településfejlesztési Konceptió hosszútávra határozza meg egy város fejlesztésének főbb irányait, a gazdasági, társadalmi és környezeti célkitűzések rögzítése és összehangolása alapján. Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat jelenleg nem rendelkezik elfogadott Településfejlesztési Konceptióval.

A Kormány 2012-ben rendeletet alkotott a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről (314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet).

A jövőkép és a hozzá vezető önkormányzati döntések meghozatalához, az átgondolt és céltudatos fejlesztések elindításához szükséges a Településfejlesztési Konceptió megalkotása.

Jelenlegi koncepció a Központi Statisztikai Hivatal 2011-es népszámlálás adataiból indult ki.

A településfejlesztési koncepció a 314/2012 (XI. 8.) számú kormányrendelet 5. §-a szerint meghatározott **megalapozó vizsgálat** alapján készül. A megalapozó vizsgálatot Budapest, XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testülete 2015. május 28-án elfogadta:

121/2015. (V.28.) Bp. Főv. XII. ker. Hegyvidéki Önk. Kt. h.

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testülete elfogadja a tervezés alapjának az előterjesztés 1. számú melléklete szerinti Hegyvidék Településfejlesztési Konceptiójának és Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó vizsgálati munkarészeit.

122/2015. (V.28.) Bp. Főv. XII. ker. Hegyvidéki Önk. Kt. h.

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testülete elfogadja a továbbtervezéshez az előterjesztés 2. számú melléklete szerint a kerület jövőképét és kerületfejlesztési elveit.

123/2015. (V.28.) Bp. Főv. XII. ker. Hegyvidék Önk. Kt. h.

A Képviselő-testület a megalapozó vizsgálat és a fejlesztési irányok ismeretében felkéri a Polgármestert a tervezési és egyeztetési folyamatok folytatására.

1. JÖVŐKÉP

A jövőkép elsősorban a kerület földrajzi, táji, természeti adottságaira és hagyományaira - épített környezet, kvalifikált lakosság -, továbbá új, dinamizáló és minőségjavító törekvésekre alapoz, amelyek a kerület, illetve kerületrészek számára a legkedvezőbb fejlődési utat jelölik ki. A jövőképben felvázolt célkitűzés az adottságokat és az eddigi fejlesztési folyamatokat tekintve a következő 10-15 évben sikeresen megvalósítható célokat fogalmaz meg a célok elérését szolgáló programok megjelölésével.

1.1 A HEGYVIDÉKI ÖNKORMÁNYZAT JÖVŐKÉPE

Mottó: "Hegyvidék – Több, mint kerület"

Hegyvidék Budapest legkedveltebb, exkluzív lakó-, pihenő- és szolgáltató kerülete, mely az épített és természeti adottságait kihasználva, intelligens szolgáltatásokkal a lakosságot megtartó életkörüzetet és életminőséget biztosít.

A kiváló természeti adottság kiemelt erőssége a kerületnek. A kerület példaértékűen, folyamatosan védi, ápolja épített környezetét, kijelöli és kerületi védelem alá helyezi karakteres épületeit. Természeti környezete megóvása érdekében a kerület illetékességébe tartozó zöldterületeit, közttereit gondosan fejleszti és karbantartja. Országosan egyedülálló módon, 2014 óta kezeli a területén található erdőterületet (Normafa törvény). Működteti és fejleszti intézményrendszerét az élet minden területén. Ez a tudatos munka töretlenül folytatódik a köz- és magánszféra együttműködésével, a prioritásokon alapuló stratégiai célok megvalósulásának érdekében.

A Hegyvidék fiatalos, dinamikus kerület, kiegyensúlyozott korfával, egészséges, biztonságos mindennapokat és kilátással teli jövőt biztosítva minden korosztály számára öngondoskodáson, aktív közösségi együttműködésen és a kiváló minőségű szociális szolgáltatásokon keresztül. A kerület idősebb lakói az egészségtudatos aktív életmód, a pezsgő szellemi-társasági élet és a szomszédságokon alapuló erős kapcsolati háló révén hosszú egészségben eltöltött életet élnek.

Hegyvidék Budapest legképzettebb kerülete, ahol a tudás kamatoztatása, a magas szellemi színvonal összefonódik a mentális és testi egészség tudatos megőrzésével és ápolásával.

A hosszú élet titka: Hegyvidék.

A kerület élen jár a vállalkozói aktivitásban, főleg a magas szaktudást igénylő kiemelt gazdasági ágakban (kreatív ipar, tudásgazdaság, egészségipar). A magas hozzáadott érték révén a kerület a környezettudatos gazdaságra alapoz. A közterület hálózatban véghezvitt célzott, magas hatékonyságú beavatkozások emelik a közterületek, mint urbanus tér értékét.

A kerület a környezettudatosság fellegvára, őrzi épített és természeti környezetének különleges értékeit.

A természeti környezet fenntarthatóságát a megújuló energiaforrások elterjesztését és a károsanyag kibocsátás csökkentését szorgalmazó energiapolitikával erősíti meg. Az ehhez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések a különböző kerületrészekben differenciáltan, a speciális adottságokra alapozva mennek végbe. A Hegyvidék jövőképe: őrizni és erősíteni az eddig elért kiemelt és magas presztízsű fővárosi szerepét, javítani a kerületi lakosok életminőségét.

1.2 A KERÜLETFEJLESZTÉSI ELVEK RÖGZÍTÉSE

A Hegyvidéki önkormányzat alapvető célja a **fenntartható városfejlesztés** megvalósítása. Ez egyben a 2014-2020-as programozási időszak stratégiai alapidokumentumaként definiált Európa 2020 stratégia egyik fő célkitűzése is (intelligens, fenntartható és befogadó Európa).

A kerületi városfejlesztés alapját a fenntartható fejlődés környezeti, társadalmi és gazdasági szempontjainak érvényesítése képezi.

A fenntartható városfejlesztés társadalmi szempontból az emberek alapvető szükségleteinek a kielégítését, a mentális jólétet, a közösségi értékek megőrzését jelenti. Fontos eleme a közösséget összetartó szolidaritás, a változások terheinek és előnyének egyenlő vagy legalább igazságos elosztása - legyen szó akár szomszédos telkekről, tömbökről, városrészekről.

A fenntartható városfejlesztés környezeti szempontjából a kerület rendelkezik olyan természeti erőforrásokkal és az urbanizáció által még nem érintett területekkel, melyek természeti erőforrások szempontjából hosszú távon és fenntarthatóan kiaknázhatók, másrészt az urbanizált területek környezettudatos fejlesztése nyithat meg új, az üresen álló, vagy alulhasznosított ingatlanokra koncentrázó gazdaság- és lakóterület-fejlesztési lehetőségeket.

A fenntartható városfejlődés gazdasági szempontból olyan, a válságoknak ellenálló helyi gazdaságot jelent, melynek magas a termelékenysége és az innovációs szintje. Az innováció előfeltétele a minőségi oktatás, a kutatás és fejlesztés, az erős mikro, kis- és középvállalkozások, valamint a fenntartható fejlődés melletti elkötelezettség.

A városfejlesztési célok tematikusan, e három szempont - társadalmi, gazdasági, valamint épített és természeti környezet - célrendszerének felállításával kerültek tagolásra.

2. CÉLOK

2.1 A KERÜLET ÁTFOGÓ FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

2.1.1 TÁRSADALOM

Átfogó fejlesztési cél: A lakosságot megtartó, színvonalas életkörülmények és szolgáltatások biztosítása

A lakosságot megtartó és idevonzó életkörülmények és szolgáltatások biztosítása.

Kiemelt cél a kerületi lakosok életminőségének javítása, az egészség mint érték erősítése, a művelt és tájékozott polgárság támogatása és a lakosok bevonása a demokratikus helyi kormányzásba. A fiatalok és az idősek számára szóló szolgáltatások, tematikus programok támogatása.

Hatásindikátor: A lakosságot megtartó és idevonzó életkörülmények és szolgáltatások biztosítása következtében a kerület fiatalodása tovább folytatódik.

A 2011-es 13,1 %-ról 2030-ra 14,4 %-ra nő a 0-14 éves korúak aránya.

2.1.2 GAZDASÁG

Átfogó fejlesztési cél: Érték és tudásalapú, természetközpontú, fenntartható gazdaság erősítése

A kerületben az ipari és mezőgazdasági területek híján, a magas tudást igénylő tudásgazdaság erősödött meg. Cél az érték- és tudásalapú, valamint a természetközpontú fenntartható gazdaság erősítése, támogatása, továbbá a gazdaság erősítését szolgáló infrastruktúra fejlesztése.

Kiemelendő az egészségipar szerepe és fejlesztési lehetőségeinek támogatása, a kerületben található felsőoktatási intézményekkel történő együttműködés fejlesztése, és az MTA Csillebérci telephelye környezetében kialakult tudásközpont szerepének, valamint a KKV szektor erősítése.

A kerület különleges és egyedülálló épített és természeti adottságait csak részben használja ki. Cél a színvonalas művelődési, rekreációs lehetőségek bővítése, az intézmények színvonalának emelése, amely megfelelő desztinációmenedzsment mellett a kerület turisztikai erejét is emeli. Cél a Normafa és környezetének rehabilitációja, az egyedi közlekedési eszközök szerepének növelése.

Hatásindikátor: A kerület megtartja vezető szerepét a vállalkozói aktivitás területén, a működő vállalkozások profilja az önkormányzat aktív gazdasági szerepvállalása eredményeképpen még inkább a következő 4 ágazatban sűrűsödik (szakmai tudományos, műszaki tevékenység; humán egészségügy, szociális ellátás; információ-kommunikáció; művészet, szórakozás, szabadidő). Ezekben az ágazatokban már eleve a budapesti átlagot meghaladó a kerület vállalkozói aktivitása, de a beavatkozások következtében – a részcélok szinte tökéletes leképezései a fent megjelölt ágazatoknak- ez az arány tovább fog növekedni.

A vállalkozások sűrűsége (1000 főre jutó vállalkozások száma) 306-ról (2012) 320-ra fog nőni (2030) és a fent felsorolt 4 ágazat részesedése 52%-ról 60%-ra emelkedik 2030-ra.

2.1.3 ÉPÍTETT KÖRNYEZET

Átfogó fejlesztési cél: Élettel és funkcióval teli épületek, egységes városkép megőrzése

A kerületben megtalálható a nagyvárosias és kisvárosias, valamint a családi házas és nagytelkes villás beépítés. Természeti szempontból az intenzív kihasználású nagyvárosi parkok, valamint a Natura 2000 és természetvédelem alatt álló természetes állapotú, nagy kiterjedésű erdőterületek. A sokarcúság ellenére a Hegyvidék karakteres, egyedi épített és természeti környezettel rendelkezik. A Hegyvidék Budapest tüdeje. Az Önkormányzat célja a hegyvidéki karakter megőrzése és erősítése.

Épített környezet

Cél az élettel és funkcióval teli épületek, egységes városkép megőrzése, a védett és alulhasznosított épületek megújítása, a közterületek fejlesztése, a minőségi lakókörnyezet kialakítása. Kiemelten fontos az üresen álló, funkciójukat veszített ingatlanok hasznosítása.

Közlekedés

Cél olyan közlekedési rendszer kialakítása, mely védi a lakóterületeket és előnyben részesíti a helyi mobilitást a forgalomszabályozás, a közösségi közlekedés előtérbe helyezése és komplex parkolásmenedzsment által.

Hatásindikátor: Megújított közösségi tereket használó lakosság.

2.1.4 TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Átfogó fejlesztési cél: Zöldfelületek minőségének javítása közösségi menedzsment modellek alkalmazásával

Cél a zöldfelületek minőségi javítása, a lakóterületeken a zöldfelület arányának megőrzése, a természetközelség erősítése, a lakóterületek zöldfelületeinek fejlesztése, a környezetvédelem erősítése. Kiemelt cél a Normafa és környezetének megújítása, ahol elsődleges szempont a természeti értékek rehabilitációja.

További cél az eddig elkezdett önkormányzati programok folytatása: komposztálási program, akkumulátor és elektronikai hulladékgyűjtő akciók. A városi környezetben található közterületi fejlesztések során kiemelten cél a kedvező mikroklímát biztosító zöldszigetek kialakítása, növényállomány telepítéssel, vízfelület kialakítással.

Hatásindikátor: Környezettudatossági, környezetvédelmi közösségi programokban részt vevő lakosság.

2.1.5 ENERGIAHATÉKONYSÁG, KLÍMAVÉDELEM

Átfogó fejlesztési cél: Energiahatékonyság növelése, a környezeti terhelés csökkentése

Cél az önkormányzati fenntartású intézmények további energetikai fejlesztése, ezen belül a megújuló energiaforráson alapuló rendszerek kiépítése (fotovoltaikus rendszerek, szennyvízhő hasznosítása), valamint az épületek energiafelhasználó berendezéseinek korszerűsítése (ledes világítás kiépítése, energiahatékony berendezések telepítése) és az épületek hőhátartásának javítása hőszigeteléssel, nyílászáró cserével.

Városüzemeltetési szempontból cél a korszerű energiahatékony közvilágítás kiépítése, valamint az elektromos autók és kerékpárok elterjedésének támogatása és az elektromos tömegközlekedés területi lefedettségének növelése. A kerékpáros közlekedést elősegítő infrastrukturális fejlesztések (BUBI, kerékpárszállítási lehetőségek fejlesztése), mint a környezetbarát közlekedés részei is a kibocsátott károsanyag csökkenéshez vezetnek és így módon támogatják az energiahatékonsági célok elérését.

Klímvédelem tekintetében az energiahatékonsági program megvalósításával a kibocsátott káros anyag mennyisége jelentősen csökkenthető. A lakossági környezetvédelmi programoknak (komposztálás, elektronikai hulladékgyűjtés) fontos klímavédelmi hatásai is vannak.

Hatásindikátor: Az energiafelhasználást az önkormányzat saját intézményei tekintetében tudja hatékonyan mérni, és a fejlesztések hatása is itt érvényesül a leginkább. E mellett a környezetbarát közlekedési rész cél megvalósulását tudjuk hatékonyan mérni hatásindikátorokkal.

Hozzájárulás Budapest Közlekedésfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott célértékekhez, a közösségi közlekedés aránya a 2014-es 45¹ %-ról 50 %-ra, a kerékpáros forgalom pedig a 2014-es 2%-ról 10%-ra növekszik. A kerületben a személygépjármű forgalom aránya magasabb, mint a budapesti átlag, a kerékpáros forgalom pedig – a domborzati viszonyok miatt is – alacsonyabb, ezért a kerületi cél, hogy a 2014-es Budapesti átlag arányait elérje.

Cél, hogy a közösségi közlekedést használók aránya 50%-ra, kerékpárt használók aránya pedig 10%-ra emelkedjen.

2.2 RÉSZCÉLOK ÉS A BEAVATKOZÁSOK TERÜLETI EGYSÉGEINEK MEGHATÁROZÁSA

2.2.1 A JÖVŐKÉP, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK, AZ ÁTFOGÓ CÉL ÉS A RÉSZCÉLOK KAPCSOLATA

Mottó	"Hegyvidék – Több, mint kerület"		
Jövőkép	A Hegyvidék Budapest legkedveltebb, exkluzív lakó, pihenő- és szolgáltató kerülete, mely az épített és természeti adottságait kihasználva, intelligens szolgáltatásokkal a lakosságot megtartó életkörülményeket és életminőséget biztosít		
Átfogó fejlesztési cél	Rész cél	Jellemző beavatkozási terület	
1. TÁRSADALOM			
A kvalifikált lakosságot megtartó, színvonalas életkörülmények és szolgáltatások biztosítása	1.1	Igényorientált, modern közszolgáltatási rendszer	1.1.1 Fiatalos, lendületet sugárzó imázs 1.1.2 A kerületi lakosságot ellátó önkormányzati szolgáltató rendszer fejlesztése 1.1.3 Aktív időskor program a közszolgáltatások és az önkéntes szociális hálózat fejlesztésével 1.1.4 Időskorúak számára nyújtott szolgáltatások támogatása és minőségbiztosítása
	1.2	Demokratikus helyi kormányzás, összetartó közösség	1.2.1 Partnerségen alapuló, nyitott, átlátható, szakszerű kerületi kormányzás 1.2.2 Helyi civil élettel való együttműködés, összefogás 1.2.3 A lakosság helyi identitáskörzetekhez való kötődésének erősítése (helytörténet, hagyományok, helyi kultúra)

¹ Budapest Közlekedésfejlesztési Stratégia 2014-2030 Budapestre vonatkozó modal split <http://www.bkk.hu/bmt/docs/BMT.pdf>

	1.3	Aktív, egészséges lakosság	1.3.1 Játsszótér program 1.3.2 Fialatok számára is vonzó kerület (infrastruktúra, programok, életkezdési lehetőségek) 1.3.3. Aktív életmód, prevenció és egészségfejlesztési program 1.3.4 Sportolási lehetőségek fejlesztése 1.3.5 Sport, mint környezeti szempontú nevelés
	1.4	Művelt kerület, versenyképes humánerőforrás	1.4.1 A versenyképes humán erőforrást megtartó és fejlesztő intézkedések 1.4.2 Kulturális események szervezése, támogatása 1.4.3 Együttműködés felsőoktatási intézményekkel 1.4.4 Kulturális intézmények működtetése, megújítása
2. GAZDASÁG			
Érték és tudásalapú, természetközpon tús, fenntartható gazdaság erősítése	2.1	Egészségipar fejlesztése	2.1.1 Budán új egészségügyi központ kialakítása és országos jelentőségű egészségügyi intézmények telephely-biztosítása 2.1.2 Egészségipar és gyógyturizmus fejlesztése 2.1.3 Egészségügyi együttműködési rendszer létrehozása, a magánszektor támogatása, szinergiák kihasználása
	2.2.	Tudásgazdaság fejlesztése	2.2.1. A helyi tudásgazdaság jövedelem-termelő képességének javítása 2.2.2 Az információs-kommunikációs technológiák (IKT) fejlesztése 2.2.3 Egyetemi és kutatóközpontok megerősítése, együttműködések fejlesztése
	2.3	Turizmus kínálatfejlesztése és desztináció menedzsment	2.3.1 Épített örökségben és meglévő értékekben rejlő turisztikai potenciál hatékonyabb kiaknázása 2.3.2 Különleges közlekedési eszközök (libegő, fogaskerekű, gyermekvasút) turisztikai szerepének erősítése 2.3.3 Tájékoztató és informálás (Tájékoztató kiadványok készítése, tájékoztatósi pontok kialakítása) 2.3.4 Kihaszánlatlan turisztikai lehetőségek kiaknázása
	2.4	Szolgáltatóipar fejlesztése	2.4.1 Szolgáltatások minőségének és területi lefedettségének javítása (szabályozási rendszer felhasználásával is) 2.4.2 Tematikus bevásárló és sétálóutcák létrejöttének támogatása 2.4.3 Zarándokutakhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése
3. ÉPÍTETT KÖRNYEZET			
Élettel és funkcióval teli épületek, egységes városkép megőrzése	3.1	Funkcióval, használat teli megújuló épületek	3.1.1 A védett értékeket képviselő, használaton kívüli épületek, épületegyüttesek megfelelő funkcióval való ellátás 3.1.2 Üresen álló és alulhasznosított állami és fővárosi ingatlanok hasznosításának elősegítése 3.1.3 Homlokzat-felújítások támogatása 3.1.4 Korszerű, energiahatékony és a városkép minőségének javulásához is hozzájáruló lakókörnyezet és lakóépületek kialakítása
	3.2	Kerületi alközpontok, közterületek megújítása	3.2.1 Minőségi közterület megújítások 3.2.2 Kerületközpont fejlesztése, további alközpontok létrehozása 3.2.3 Akadálymentesítés 3.2.4 közterületek zöldfelület arányának növelése 3.2.5 Közműhálózatok racionalizálása, légvezetékek kiváltása

	3.3	Közlekedési rendszer fejlesztése	3.3.1 Védett lakóövezetek megerősítése közlekedésszabályozási eszközökkel (forgalomszabályozás, átmenő forgalom csökkentése, elkerülő utak) 3.3.2 A helyi mobilitás és a közösségi közlekedés előtérbe helyezése (buszsávok kialakítása) 3.3.3 Komplex parkolás menedzsment (intelligens parkolás, P+R parkolók kialakítása)
4. TERMÉSZETI KÖRNYEZET			
Zöldfelületek minőségének javítása közösségi menedzsment modellek alkalmazásával	4.1	Természetközelség erősítése	4.1.1 Sportélet környezettudatos irányítása 4.1.2 Turisztikai terhelést elosztó terület használat 4.1.3 Természetvédelmi oktatási, nevelési programok 4.1.4 Rekreációs sportolási igények harmonikus együttélését elősegítő, a természeti értékeket megóvó használati rendszer kialakítása
	4.2	Lakóterületek zöldfelületeinek fejlesztése	4.2.1 Faállomány megújítása, fasor-telepítési program 4.2.2 Kerületi értéktérkép létrehozása 4.2.3 Parkok és zöldterületek rendszerének fejlesztése, zöldfelületek fenntartási színvonalának emelése 4.2.4 Környezettudatosságot erősítő projektek, területek közösségi kezelésének támogatása 4.2.5 Lakossági tudatosságnövelés, belső kertek, közösségi kertek programjai
	4.3	A környezet védelme	4.3.1 Források természetes állapotának visszaállítása 4.3.2 Felszín alatti vizek védelme 4.3.3 Tájrehabilitáció, erózió kezelése és talajvédelem 4.3.4 Lakossági környezetvédelmi programok
5. ENERGIAHATÉKONYSÁG, KLÍMAVÉDELEM			
Energiahatékonyság növelése, a környezeti terhelés csökkentése	5.1	Környezetbarát közlekedés	5.1.1 Klímabarát közlekedési rendszerekkel a káros anyag kibocsátás csökkentése (elektromos autók, kerékpár) 5.1.2 Közösségi közlekedés előnyben részesítése, fejlesztése 5.1.3 Kerékpáros közlekedés infrastrukturális fejlesztése a domborzati viszonyok figyelembevételével
	5.2	Megújuló energiaforrások felhasználása és energiatakarékos területhasználat	5.2.1 Energia- és anyagtakarékos megoldások alkalmazása 5.2.2 Zöldfelület arányának megtartása 5.2.3 Megújuló energiaforrások felhasználásának ösztönzése
	5.3	Energiahatékony városüzemeltetés	5.3.1 Meglévő épületállomány komplex felújítása energiahatékonysági programokkal 5.3.2 Közszolgáltatások infrastrukturális hátterének energiahatékonysági célú fejlesztése 5.3.3 Klímabarát közlekedési eszközök használata a városüzemeltetésben 5.3.4 Energiahatékony közvilágítás támogatása

Átfogó cél 1. A kvalifikált lakosságot megtartó, színvonalas életkörülmények és szolgáltatások biztosítása

1.1 Igényorientált, modern közzolgáltatási rendszer

- *Fiatalos, lendületet sugárzó imázs*

A XII. kerület népesedési stabilitásának alapkérdése, hogy hosszútávon megfelelő lakhelyet tud-e biztosítani azoknak a csoportoknak, melyekre alapozva a korábban népességcsökkenéshez és elöregedéshez vezető folyamatok megfordíthatóak. A Megalapozó vizsgálat megmutatta, hogy fiatal és aktív rétegeket megcélzó

tudatos kommunikáció, a „Hegyvidék – Több mint kerület!” -mottó hatásos. Megszólítja a fiatalabb, aktív korosztályokat. A kerület gyermeknevelés szempontjából az első számú keresett kerületté vált, és ez a statisztikai adatokból is látszik. Az önkormányzat fejlesztései, kapacitásteremtő beruházásai mellett szükséges ezek ismertetése, a lakosság és a széles közvélemény tájékoztatása is, hogy a Hegyvidék már nem egy elöregedő, passzív kerület – miközben idősebb tagjairól sem felejtkezik meg –, hanem megújuló, fiatalodó kerület. A fiatalabb korosztály számára a mobilitás, a sokszínű, alternatív kulturális élet, az adatforgalomhoz való korlátlan hozzáférés elsődleges életminőségi tényezők, az e téren végbemenő változásokat és a továbblépés lehetséges irányait erőteljesen kommunikálni szükséges.

- *A kerületi lakosságot ellátó önkormányzati szolgáltató rendszer fejlesztése*

Az összkerületi intézményi és szociális rendszerek működése a Hegyvidéken, mint kevésbé intenzíven beépített és belakott területen elsősorban hatékonysági (elérhetőség, intézményméret, fenntarthatóság) probléma. Nyilvánvaló, hogy a viszonylag kis laksűrűségű kerületek intézményi ellátása, kiszolgálása nehezebb, kevésbé költséghatékony, mint Kelet-Hegyvidék városba integrálódott részein, ennek belátása és az ehhez való igazodás (például iskola, és óvodabusz járatokkal) alapvető fontosságú.

Összhangban Budapest Településrésztervezési Tervével és az abban kijelölt központrendszerrel, a város- és intézményfejlesztés helyszíneit koordináló tervanyag rendelkezésre áll, kiegészítő, fejlesztő szolgáltatások kialakítására van szükség, így hosszabb távon a hatékonysági feszültség oldódhat. További feladat a virtuális térben lebonyolított ellátás és szolgáltatásnyújtás fejlesztése, amely minden személyes jelenlét szükségességéhez nem kötött esetben járható, a fiatalabb korosztályok számára egyedül elfogadható út.

Az önkormányzati szociális ellátórendszerének további fejlesztése szükséges, különös tekintettel a demens betegek biztonságos életkörülményeinek és családjaik lelki nyugalmának megteremtésére.

- *Aktív időskor program a közszolgáltatások és az önkéntes szociális hálózat fejlesztésével*

A kerület az időskorúak gondozásával kapcsolatban többszintű, a koncepciótól a konkrét beavatkozásokig terjedően kimunkált gondozási rendszerrel rendelkezik. Indokoltságát nem az anyagi helyzet, hanem viszonylag magas életszínvonal által elért hosszú várható életkor, és az ebből fakadó gondozási igények jelentik. A 85 éven felüli korosztályok esetében a napi rutintevékenységek esetében is felmerül a külső segítség bevonásának szükségessége, mely a kerület szolgáltató-rendszerére – elöregedő kerületről lévén szó – fokozódó nyomást fejt ki. Az idősek méltóságának, mentális és fizikai egészségi állapotának legjobb megőrzője, ha saját otthonukban, lakókörnyezetükben öregedhetnek meg, miközben a képessé tétel, az önálló életvitel minél tovább történő fenntartása a közösségi erőforrásokkal való gazdálkodás leghatékonyabb módja is egyben.

Az idősek mentális egészségének megőrzését segítik a Kulturális Szalon klubjai, képzései, programjai, illetve különböző civil körök, egyesületek programjai is.

Az otthongondozás, otthonápolási szolgáltatások finanszírozásának állami támogatása folyamatosan csökken, feltételei szigorodnak ezért az állami finanszírozás mellett egyrészt szükség van az önfinanszírozás pénzügyi modelljének kidolgozására, másrészt átgondolandó önkéntes segítő szolgálat működtetése is a társas érintkezés, szociális igények kielégítésére, felolvasások, kisebb háztartási munkák elvégzésére.

A napi néhányszori étkezési, vagy egyéb háztartási segítségnyújtáson túl fel kell készülni az integrált, hosszabb időszakot felölelő (illetve a család ellátó-képességét segítő időszakos, átmeneti) intenzívebb jelenlétet követelő ápolás-gondozás iránti igények növekedésére, ezekhez már specializált személyzet, intézményi háttér, különleges eszköz- és járműpark szükséges.

Az ellátási feladatokon túl javítani szükséges a rászorulókat felderítésére szolgáló megfigyelőrendszer hatékonyságán, tájékoztatással, informálással, proaktív szemléletmóddal.

További fontos, az idősek saját otthonukban maradását segítő beavatkozás az idősek lakásainak átalakítása, amelyhez az önkormányzat pályázati rendszer keretében szeretne anyagi támogatást nyújtani. A mozgási nehézségekkel küszködők, bizonytalanul járók is otthonukban maradhatnak, amennyiben igény szerinti szállításuk speciális járművekkel megoldható lenne.

- *Időskorúak számára nyújtott szolgáltatások támogatása és minőségbiztosítása*

A kerület lakosságának jobb jövedelmi helyzete és a minőségi szolgáltatásra való igénye miatt sok esetben az idősebb lakosok, vagy családtagjaik nem az államilag támogatott szolgáltatási infrastruktúrát veszik igénybe, hanem többé-kevésbé szervezeten, saját forrásból (saját idejük, energiájuk feláldozásával vagy pénzért vásárolt szolgáltatásként) oldják meg az idősek ápolását. Jelenleg 280 idős ember veszi igénybe a kerület által szolgáltatott házi segítségnyújtást, de ennek többszöröse lehet azon idősek száma, aki saját forrásból oldják meg a gondozási igényeik kielégítését. Az önkormányzat semmilyen információval nem rendelkezik ezen saját forrásból megoldott idősgondozás-ápolás mértékét illetően. Az idősek, családtagjaik és az idősek ellátását végző – sokszor az idősek lakásába költöző – személyek közötti jogi viszony legtöbbször rendezetlen és így a szükséges képesítések, elvárások, igények rendszere sem rendezett. A családon belül megoldott ápolás-gondozási feladatok elvégzése során sokszor a maguk is idősebb korban lévő ápolást végzők egészségi állapota is megromlik.

Az önkormányzat minőségbiztosítási információs szolgálatot, tanácsadó szolgáltatást kíván létrehozni, amely egyrészt a családon belüli önszerveződő ápolás-gondozás segítségét látja el, másrészt a vásárolt, „rejtett” szolgáltatásnyújtást nyomon követné, támogatná, minőségi kritériumait meghatározná, illetve az ápolást végzők számára tanácsadással szolgálhatna.

1.2 Demokratikus helyi kormányzás, összetartó közösség

- *Partnerségen alapuló, nyitott, átlátható, szakszerű kerületi kormányzás*

Az önkormányzat az online és személyes, offline technikák alkalmazásával biztosítja a lakosság közéletben való folyamatos részvételét, amely a kerületi önkormányzás átláthatóságának és ezzel együtt szakszerűségének, a döntések jobb megalapozottságához vezet.

Az önkormányzat számára elsőrendű fontosságú a partnerségen alapuló tervezés és önkormányzás. A lakosok és a helyi, tematikus civil szervezetek bevonása alapvető egy-egy beruházás, fejlesztés kialakítása kapcsán. Így a Normafa megújításának terve is hosszú, széles körű nyilvánosság bevonásával történt, és a környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetekkel közösen került meghatározásra. E mellett az önkormányzat még népszavazással is megerősíti ennek a különösen érzékeny, Budapest és a régió egész lakosságát érintő fejlesztést. Mintaszerű az önkormányzat által biztosított nyilvános, tervi térképes adatbázis, a Minerva rendszer is, ami az ügyintézkést könnyíti meg a kerület lakosai és vállalkozói számára.

Az önkormányzat célja, hogy a lakosokat meghallgassa, véleményüket kikérje, javaslataikat figyelembe vegye, problémáikat kezelje, kezdeményezéseikre pedig nyitott és befogadó legyen. Ezért az önkormányzat célja, hogy a lakossággal való kommunikáció rendszerét bővítse, ötletek adására, javaslatok megtételére rendszeres lehetőséget, formát adjon, illetve javaslataikra építve a helyi közösséget bevonó kisebb fejlesztéseket hajtson végre.

E mellett a jövőben kiemelt szerepet kap az önkormányzat internetes felületének átalakítása.

- *Helyi civil élettel való együttműködés, összefogás*

A hierarchikus szervezetek térfoglalásával szemben viszonylag új és jelentőségében növekvő jelenség a horizontális struktúrák fejlődése, erősödése, ez egyrészt az állam mindenhatóságának mítoszával és az öngondoskodás előtérbe kerülésével is összefüggésben van. A civil szervezetek az öngondoskodás, a közösségi együttműködés és közösségi cselekvés legfontosabb formái, az alternatív, alulról jövő kezdeményezések bázisai. A helyi civil szervezetek figyelme és tevékenységi területe gyakran ott kezdődik, ahol a központi intézményrendszeré alábbhagy. A közösségért, a kerületért tenni akaró civil szervezetek támogatása által az önkormányzat saját lehetőségeinek, forrásainak megsokszorozására képes.

Az önkormányzat számára hasznos – tárgyalópartner és az egyéni érdekek kiszűrése a közösségi akarattal szemben – a helyi közösségek önszerveződő csoportjainak megjelenése, a közös, szomszédságokon, lakóközösségeken alapuló érdekképviselő kialakulása, melyet a jövőben támogatni kíván.

A civil szervezetek hatékonyságát a széttagoltság erősen korlátozza, ezért érdemes létrehozni azt a közös felületet, ahol az őket érintő információk hozzáférhetően, tagoltan rendelkezésre állnak, további információk megoszthatók, tehát a horizontális rendszeren belüli kohézió növekszik. Ennek az Önkormányzat kezdeményezője, gerjesztője lehet.

A Hegyvidéken különösen indokolt a civil szervezetek összefogásának támogatása, hiszen a kerület „felsőbb régióiban” nincsen meg az a kritikus népsűrűség, amely a központi intézményrendszer hatékony működtetésének megfelelő háttérrel biztosítana, így a civil kontroll, a civil, önkéntes „figyelő szem” (pl polgárőrség) alapvető jelentőségű.

- *A lakosság helyi identitáskörzetekhez való kötődésének erősítése (helytörténet, hagyományok, helyi kultúra)*

A Hegyvidék erős, a domborzati viszonyok miatt is jól körülhatárolható történelmileg adott városrész körzetekkel rendelkezik. A települési szövet rendkívüli tagoltsága és a változatos természeti környezet segítheti az identitáskörzetek – adott esetben városrészhatároktól elszakadó – meghatározását. Súlyt kell helyezni annak tudatosítására, hogy a Budapesten belüli egyedülálló természeti adottságok ellensúlyozzák a városi történelmi szövet hiányát, a természeti környezettel együttélő, nagyváros környéki beépítés korai nyomai pedig országosan is egyedülállóvá teszik a kerületet.

Az épített és természeti örökség mellett a nem látható, virtuális, a kerület történetében, kultúrájában gyökerező értékek feltárása, tudatosítása is kitörési út lehet, e területen elsősorban a német őslakosság hagyományaira és az általuk folytatott mezőgazdasági tevékenységre lehet alapozni. A kerület sporttörténelmi hagyományainak ápolására hosszú távú koncepciót kell kialakítani.

A történelmi gyökerek feltárásában és a lakosság érzékenyítésében, a fiatalabb generációk számára a helyi történelem átadásában a Helytörténelmi Gyűjtemény, mint önkormányzati intézmény vezető szerepet játszik. Ezen kívül a megújuló és feléledő kerületrészi hagyományok, hagyományos ünnepek feltámasztása is a helyi kötődést segíti elő.

Az önkormányzat mind az intézményein, mind hagyományőrző civil szervezetek támogatásán, mind a helytörténelmi adottságokra alapuló hagyományőrző programok, ünnepek újraélesztésén, szervezésén, támogatásán keresztül segíti a lakosság kötődését, erősíti helyi identitását, az új beköltözők számára a hagyományokhoz, a helyhez való kötődés lehetőségét teremti meg.

1.3 Aktív, egészséges lakosság

- *Játszótér-program*

Az elmúlt években az Önkormányzat felújította a játszótereit, a régi játszószerkeket lecserélte a szabványnak megfelelő játszótéri eszközökkel.

További feladat a játszóterekkel gyengén ellátott területeken új köztertek létesítése, elsősorban a még nem kiépített zöldterületek fejlesztésével. Keresni kell játszóterek kialakításának lehetőségét az iskolák, óvodák közelében.

Mind a meglévő, mind az új közparkokban, közterekben gondolni kell a gyermekeken kívül a fiatalokra és a felnőttekre is fitness eszközök telepítésével.

A játszótér-program megvalósítása a sajátos beépítési struktúrával rendelkező Hegyvidéken összetett probléma. A játszóterek működése során leszűrt tapasztalatok azt mutatják, hogy ezek az intézmények amellett, hogy a fiatalabb korosztályok testi fizikai energiáinak kiélését szolgálják, valójában fontos, szülőik közötti találkozóhelyként és az információcsere helyeként működnek. A kerület különböző városrészeiben a fejlesztéseket differenciálni szükséges e terek első- és másodrangú funkciói szerint. A központ közeli, sűrű beépítésű helyeken a játszóterek a zöldfelületi hálózat kiemelt fontosságú, kisgyermek számára is biztonságos részei. A hegyoldalak kisebb népsűrűségű villanegyedeinek utcáin-terein előtérbe lép a szociális találkozóhely-funkció, a „legmagasabb régiók” játszóterei pedig a környezeti nevelés és a sport kiegészítő létesítményeként működnek, berendezésük is ennek megfelelően alakul. A fejlesztések során az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít arra, hogy új játszóterek kijelölése ne a „maradékterv” alapján történjen, hiszen fontos, hogy az egyre költségesebb és igényesebb bútorzat hatékonyan, a megfelelő szociális csomópontokban szolgálja a lakóterületek közönségét. Ennek az elvnek az érvényesítése előzetes városzerkezeti elemzést követel meg.

A játszótér fejlesztési program széles társadalmi egyeztetésen alapulva, stratégiai döntések mentén folytatódik.

- *Fiatalok számára is vonzó kerület (infrastruktúra, programok, életkezdési lehetőségek)*

Míg a fiatalabb korosztályok számára a játszóterek megfelelő helyet és környezetet teremtenek mozgásra, testi-lelki energiáik levezetésére, addig a veszélyeztetettebb és sokszor a legkezelhetetlenebb tinédzserek igényei, szempontjai alig jelennek meg a fejlesztésekben. Míg a kerület elsőrendű célként kezeli a fiatalok lakosság helyben tartását, illetve további fiatalok letelepítését, ez a cél speciális infrastrukturális kínálat fejlesztését követeli meg, melynek bizonyos elemei a kerületben nem, vagy csak kevéssé voltak jellemzőek, ezért a fejlesztéspolitikában bizonyos fokú változtatást tesz szükségessé. További feszültségpont lehet, hogy a fejlesztések egy része megelőző jellegű kell, hogy legyen, azonnali haszon nélkül, eredményeket csak hosszútávon illetve sokszor a kerület területi egységén kívül felmutatva. Vannak pozitív kezdeményezések (pl. Ifjúsági Közösségi Tér, Városmajor megújítása) melyek folytatást igényelnek.

A közterületek megújítása során figyelembe kell venni a fiatalok igényeit, kedvenc sportolási formáit, kedvelt sporteszközöket. Míg az Önkormányzat által fenntartott művelődési intézmények programjainak differenciáltabb megválogatása, az alternatív irányba mutató gazdagítása segíthet számukra az útkeresésben, szórakozásban. Ezen intézkedések önmagukban azonban nem lehetnek elegendőek, ha nem kapcsolódnak össze egy, a fiatalok felé irányuló (akár harsányabb) berendezés építéssel.

- *Aktív életmód, prevenció és egészségfejlesztési program*

A Hegyvidék a fővárosi (és részben az országos) téli- és hegyisport-mozgalom hagyományos fellegvára, ugyanakkor Budapest „gyógyászati központja”. Az átlagos életszínvonal magas, a lakosság egészségtudatos, a környezet a szabadidős sportok minden fokozatára alkalmas, a rendszeres sétától, a terepfutástól, a téli sportokig. A kerület közéletében előkelő helyet foglalnak el a különböző nehézségi fokozatú sportversenyek, testmozgással összekötött rendezvények. A Népjóléti Iroda dolgozta ki Budapest XII kerület Hegyvidéki Önkormányzat Egészségügyi Programját a 2010-2013-as évekre, amellyel meghatározta a kerület egészségügyi ellátás fejlesztési irányait. Ebben a gyógyítás mellett a prevenció (havonta megrendezésre kerülő szűrőszombatok), az egészségmegőrzéssel kapcsolatos ismeretbővítés, az egészségtudatos magatartás népszerűsítése, az egészséges életmód elterjesztése kap hangsúlyt. Hatékonyan működik a betegkövető rendszer.

Az önkormányzat egészségügy és aktív életmód területén való aktivitása vitathatatlan. A programok, események hatékonyságnövelése és a lakosság minél szélesebb rétegeinek – különös tekintettel a veszélyeztetett csoportokra (pl. túlsúlyos fiatalok) – bevonása érdekében cél a különböző részprogramok, stratégiák összefűzése, stratégiai célkitűzések és az eredményesség mérését elősegítő indikátorok meghatározása. A megkezdett programok továbbfolytatása mellett, az Önkormányzat és a kerület egészségügyi, kulturális és sportintézményei közötti összefogást szorosabbra kell fűzni.

- *Sportolási lehetőségek fejlesztése*

A sport a magas státuszú XII. kerületben egyrészt a hegyvidéki erdő- és zöldterületek rendszeres testmozgási célú használatát, másrészt Kelet- Hegyvidék szabadidőközpontjainak igénybevételét jelenti. Ezen igényeket kiszolgáló infrastruktúra magas színvonalú, a tervezett Normafa rehabilitálással, fejlesztéssel pedig világszínvonalúvá válhat –. A szabadidőközpontok működése a magas életszínvonalú lakosságra méretezetten piaci alapúak, míg az önkormányzat biztosít ingyenes – szabadtéri és beltéri – szociális alapú sportlehetőségeket is, melyek fejlesztése, karbantartása az önkormányzat egyik fő feladata. A megfelelő iskolai sport-infrastruktúra kiépítése az oktatási intézmények fejlesztésének terén a legfőbb feladat.

- *Sport, mint környezeti szempontú nevelés*

A XII. kerület földrajzi adottságai, zöldfelületi borítottsága, lakóinak környezettudatossága ideális alapot ad a legkisebb infrastruktúra-fejlesztési teherrel járó sportágak úzésére kerékpározás, gyaloglás, futás, nordic-walking formájában. E sportos mozgásformák különösebb épített háttérrel, egyedi kiszolgálást nem kívánnak, így nagyszerűen illeszkednek a fenntartható fejlődés gondolatába, az önkormányzattól külön forrást – a népszerűsítésen kívül – nem követelnek. A legegyszerűbb sportolási formák felfuttatásával párhuzamosan nő a környezet iránti érzékenység is – aki rendszeresen minőségi környezetben sportol, az nagy eséllyel jobban oda fog figyelni környezete problémáira. A kerületi iskolák sportolási kapacitáshiányát is enyhítheti a Hegyvidéken a tanév egy részében rendelkezésre álló „ingyen tornaterem”, mindenesetre ennek hatékonyabb kihasználásához az Önkormányzat koordinációjára és ösztönző beavatkozására van szükség.

1.4 Művelt kerület, versenyképes humánerőforrás

- *A versenyképes humánerőforrást megtartó és fejlesztő intézkedések*

A vizsgálatok alapján enyhe mértékben öregedő, és erős népességelvándorlással érintett kerület számára alapvető stratégiai cél a fiatal, képzett, aktív népcsoportok megtartása, hosszabb távon a

népességszerkezetben betöltött súlyuk növelése. Ennek a célnak az eléréséhez három területen szükséges az előrelépés:

- Az oda- és elvándorlás arányainak, szerkezetének javítása. Jelenleg a kerületet a képzett munkaerő, a felsőfokú végzettségűek elvándorlása negatív vándorlási egyenleggel sújtja, de reális cél lehet olyan vonzó lakó- és munkakörnyezet kialakítása, amely a negatív egyenleget javítja. A kerületnek olyan jogi és gazdasági védőernyőt kell vonnia a megcélzott népcsoportok köré, amely a kedvezőtlen gazdasági, kulturális és élettérbeli változások hatásait tompítani, megosztani képes.

- A kerületet a fiatalabb és képzetesebb (tehát életpályájuk kezdetén alacsonyabb életszínvonalal bíró) korosztály számára reális lakóhely választási alternatívaként kell megjeleníteni. Ennek érdekében a kerületnek a szabályozás eszközeivel irányíthatóbbá kell tennie az ingatlanpiacot, a megcélzott fiatal családokat gondosan kimunkált szabályzókkal pozitívan kell diszkriminálnia.

- A szabadidőeltöltés, szórakozás, és kulturális programkínálat terén a „city-színvonalat” kell referenciaként megcélózni, annak ellenére, hogy annak elérése nem reális és nem is kívánatos, ez azonban egy tudatosan használható eszköz egy új, a fiatalok számára vonzó brand felépítésében. A kerület összes lakosának megszokott, nyugodt, magas minőséget hordozó lakókörnyezetéhez való jogát szem előtt tartva, területileg differenciáltan el kell szakadni az idős kerületének változatlan sugalló imázsától. Alternatívaként egy területileg és minőségileg tagolt, folyamatosan megújuló, változó, dinamikus, friss és közkedvelt városrész arculatához kell közeledni, melyben a kulturális értékek, a magas színvonalú szabadidőeltöltés, az önképzés és a társasági élet lehetőségei ugyanolyan közel vannak mint a kerület lényegét adó hegyek, erdők, rétek.

- *Kulturális események szervezése, támogatása*

A XII. kerületi Önkormányzat helyzete a kulturális események támogatása terén kettős: egyrészt a széttagolt, viszonylag alacsony népsűrűségű kerületben a kulturális események – „kritikus tömeg” híján – nehezebben valósulhatnak meg, ha elfogadjuk azt a tételt, hogy egy esemény egyik mozgatóereje mindenképpen a sokaság. Így a kerület által szervezett programok nyitottságát kell növelni. Másrészt a kiemelkedően jó életszínvonalat biztosító kerületben az Önkormányzat pénzügyi mozgástere a kultúra támogatása terén is nagyobb. A támogatás ügyét a kerület Önkormányzata eddig is nagyvonalúan és tudatosan kísérte meg rendezni, a kerületnek van közművelődési koncepciója, vannak kultúraépítési díjai és az Önkormányzat által rendezett kulturális események híre jóval túlterjed a kerületháron. A kulturális események szervezését, támogatását az önkormányzat a jövőben is egyik fő feladatának tekinti.

A kulturális események támogatásában spontán módon kibontakozott két eszköz, melyeknek az ápolását a későbbiekben tudatosan kell folytatni a Hegyvidéki Közösségépítő Díj és a Segítő Kéz Díj. Alapításukban a közösségépítési mozzanat érhető tetten.

- *Együttműködés a felsőoktatási intézményekkel*

A kerület viszonylagos szegénységét felsőoktatási intézményekben ellensúlyozza azok unikális volta, országosan egyedülálló oktatási profiljuk. Szerencsés módon a két egyetem, Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kara és az Moholy-Nagy Művészeti Egyetem elkötelezettsége egybeesik a kerület által elfogadott, kijelölt stratégiai célokkal, a kerületi lakosság egészségi állapotának javításával, az egészségiparra való alapozással és a magas hozzáadott értékű (szellemi) javak előállításával. A Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karának infrastruktúrája eddig is részben rendelkezésére állt a külsős használóknak, további együttműködéssel a kerületben élők számára pozitív diszkriminációval lehet annak használatát megkönnyíteni, illetve a meglévő infrastruktúra nagyobb részére kiterjeszteni. Az egyetemen meglévő szaktudást célszerű igénybe venni a kerületi sportrendezvények szervezésekor is. Az

Önkormányzat távlati elképzelései szerint az egyetemnek ideális helyszínt jelentene a Csillebérci Gyermektábor területe. A MOME számára akut probléma, hogy az elméleti oktatáson elsajátított tudás gyakorlatba való átültetésére nincsen megfelelő terep, ugyanakkor a kerület arculatán semmi sem utal arra, hogy egy ilyen hagyományokkal rendelkező felsőoktatási intézmény működik a területén. A MOME számára a kerület egyfajta közvetlen visszacsatolásokat biztosító labor lehetne, különös tekintettel az alkalmazott művészetek területén is egyre erősebben érvényesülő fenntarthatósági gondolatra. A MOME hajdani „előretolt bástyája”, a II. kerületi Tölgyfa-galéria megszűnése óta nincsen az egyetemnek olyan városi kapcsolatokkal rendelkező kiállítóhelyisége, ahol az iskolában folyó munka bemutatható lenne, kézenfekvő, hogy az együttműködés keretében erre a XII. kerület központi részén lehetőség nyíljon.

- *Kulturális intézmények működtetése, megújítása*

A Hegyvidék viszonylag alacsony népsűrűsége és széttagolt központrendszere ellenére kiterjedt, jól szervezett, a kerület lakossága által aktívan használt kulturális intézményhálózatot működtet. Beágyazottságuk megfelelő, részben az alulról szerveződésnek köszönhetően. A kerület adottságai nem indokolják az intézmények számának, kapacitásának növelését, de a rejtett tartalékok kihasználását igen. Külső szemlélő számára ezek az intézmények nem hálózatként, csupán különálló elemek halmazaként jelennek meg. A kerület kulturális brandje szempontjából kívánatos, hogy ezek az intézmények – önállóságuk teljeskörű megőrzése mellett – önnön hatékonyságuk, ismertségük növelése, elérhetőségük könnyítése, a szinergikus hatások erősítése céljából hálózatba szerveződjenek. Ennek folytán lehetőség nyílhat a munkamegosztásra, tematikus rendezvények szervezésére időben és térben elnyújtva, egységes arculattal be lehet kapcsolódni a fővárosi kulturális életébe, hírekkel, eseményekkel a kerület lakosságának nagyobb részét lehet elérni.

Átfogó cél 2. Érték- és tudásalapú, természetközpontú, fenntartható gazdaság erősítése

2.1 Egészségipar fejlesztése

- *Budán új egészségügyi központ kialakítása és országos jelentőségű egészségügyi intézmények telephely-biztosítása*

A kerület aktív szerepet vállal és partnerséget ajánl a mindenkori kormányzatnak Budapest budai kerületeinek és a Budakeszi kistérség településeinek egészségügyi ellátási igényeinek területi biztosítása tekintetében. Budapest XII. kerülete közismerten a kórházak kerülete, a Hegyvidék területén számos magas presztízsű fővárosi illetve országos érdekeltégű speciális egészségügyi intézmény, kórház található. Az önkormányzat tudatosan épít a meglévő hagyományokra és létező infrastrukturális alapokra és a Budán létrehozandó új egészségügyi központi kialakításának helyszínévé kíván válni. Fontos, hogy erre a funkcióra olyan helyszín legyen kiválasztva, amely Buda kerületeiből akár közösségi közlekedéssel, akár magánautóval könnyen megközelíthető, ezért akár az Országos Sportegészségügyi Intézet (Sportkórház) akár a Szent János Kórház és Észak-budai egyesített Kórházak kiváló helyszínt jelenthetnek.

- *Egészségipar és gyógyturizmus fejlesztése*

A Hegyvidék vezető szerepe tölt be a Főváros egészségügyi ellátásában. A kerületben több országosan egyedülálló egészségügyi intézmény található. Az Önkormányzat támogatja és ösztönzi a leromlott állapotú, funkcionálisan a jelenlegi kor elvárásait nem biztosító János kórház fejlesztését. Az Önkormányzat célja a jelenlegi egészségügyi kapacitás fenntartása és további állami egészségügyi intézmények kerületbe vonzása. Az Önkormányzat kiemelten támogatja az állam által létrehozni kívánt Budai Egészségügyi központ kerületben történő elhelyezését és ezzel kapcsolatban több lehetséges helyszínt is megjelölt.

- *Egészségügyi együttműködési rendszer létrehozása, a magánszektor támogatása, szinergiák kihasználása*

A sokszor leromlott infrastruktúrával, korszerűtlen struktúrákban működő állami intézmények mellett nagy számban jelentek meg a magas életszínvonalú csoportokat megcélzó, fizetős kisebb gyógyító magánvállalkozások, magánkórházak, egészségügyi magánintézmények.

Tudatos gazdaságfejlesztési programmal, együttműködési struktúrák kialakításával, az intézmények közötti szinergiák kihasználásával a kerület vezető szerepe az egészségiparban megerősíthető.

2.2 Tudásgazdaság fejlesztése

- *A helyi tudásgazdaság jövedelem-termelő képességének javítása*

A kerület „munkaerő-kibocsátási” hagyományai a kerület számára folyamatos veszteséget, a más területen elvégzett munkából származó haszon elvesztését jelentik. Amennyiben egy, a kerület adottságaira alapozó és fejlesztési céljait támogató helyi gazdaság épül ki, a helyi munkaerő egy része reálisan helyben megköthető, jövedelemtermelő képessége helyben marad. További lehetőség a tudásgazdaság kiterjesztésében érdekelt cégek, vállalkozások számára vonzó letelepedési, működési feltételek kialakítása, a jó minőségű környezet mellett helyileg adható kedvezményekkel, az Önkormányzat által kínált együttműködési lehetőségekkel történő bevonása. A kerületi tudásgazdaság legnagyobb tőkéje az egészségügy, melynek racionalizálása esetén a felszabaduló területeken, épületekben a kiépülő, letelepedő vállalkozások telephelyei is megteremthetők, felújításukra, szükséges átalakításukra a támogatási konstrukciókat ki kell dolgozni.

- *Az információs-kommunikációs technológiák (IKT) fejlesztése*

Az önkormányzat megalkotja IKT stratégiáját és az abban lefektetett prioritások mentén fejleszti az információs-kommunikációs technológiai feltételek megteremtését.

Az információs és kommunikációs technológiák hatékony alkalmazása növeli a munkahelyi termelékenységet és ezáltal a versenyképességet. A nagysebességű szélessávú hálózatokhoz való hozzáférés lökést adhat a vállalatok termelékenységének, megteremti a távmunka feltételeit, elérhetővé teszi elektronikus közigazgatási és közszolgáltatási funkciók kialakítását, mint az E-egészségügyi ellátás vagy az E-kormányzás. A tudásgazdaság megtelepedésének tehát első számú feltétele a hatékony IKT infrastruktúra jelenléte. A tudásalapú iparágak esetében a helyhez kötöttség egyre kevésbé játszik szerepet, ellenben az információs és adattovábbítási hálózatok fejlesztése kulcsfontosságú. Ezek révén az otthon végzett munka részaránya is növekedhet, mely egyrészt a (terepadottságok miatt szűkös) kerületi infrastruktúrát kíméli, másrészt demokratikusan, fizikai korlátokról függetlenül, a legszélesebb társadalmi rétegek számára kínálja a munkaerőpiacon való megjelenést.

- *Egyetemi és kutatóközpontok megerősítése, együttműködések fejlesztése*

Az önkormányzat az egyetemeken és kutatóközpontokban zajló kutatások és innovációs fejlesztések partnere kíván lenni. A kerületben található az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Tanító és Óvóképző Kara, a Testnevelési Egyetem, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem és az MTA Wigner Fizikai Kutatóközpontja is. Az MTA Csillebérc telephely több start-up illetve kutatási profillal rendelkező kkv bázisa, kiváló terepet és lehetőséget biztosítva a tudásgazdaság fejlesztésére.

Az önkormányzatnak érdeke, hogy ez a szellemi erő, potenciál a kerületben maradjon, ezért aktív szerepet vállal ezen szereplők megerősítésében, lehetőségeik javításában. Együttműködést, kooperációt ajánl az egyetemi és kutatóközpontoknak, a Csillebérci telephelyen működő vállalkozásoknak, segíti további

vállalkozások megtelepedését, illetve a szellemi erőtér fennmaradását, elősegíti a kutatóközpontok és kutatók kerületi közéletbe, közoktatási rendszerbe való becsatornázását, hogy élő kapcsolat alakuljon ki a kerület lakossága és a K+F kutatóbázis között. A Moholy- Nagy Művészeti Egyetem például a fenntarthatóság, a környezetkultúra és a termékminőség oldaláról lehet a kerületi tudásgazdaság támogatója, a Testnevelési Egyetem az Aktív Hegyvidék programnak, a Normafa rehabilitációjának aktív részese, szakmai mentora lehet, míg az ELTE Tanító és Óvóképző Kara az oktatási intézmények minőségének támogatásában, a gyermekek fejlődésének segítésében lehet aktív partnere az önkormányzatnak.

2.3 Turizmus kínálatfejlesztése és desztináció menedzsment

- *Épített örökségben és meglévő értékekben rejlő turisztikai potenciál hatékonyabb kiaknázása*

A Hegyvidék kulturális, épített és természeti értékeinek értékelését nehezíti a kerület viszonylagos zárkózottsága, peremhelyzete, egyes városrészek megközelítésének nehézségei, a nagyobb budapesti társadalmi gócpontoktól való távolsága, alacsony népsűrűsége, idegenforgalmi szolgáltatásainak viszonylagos fejletlensége, hiányzó szálláshelyei, funkcionális egyszínűsége. Az egyes épületek, helyszínek, események mögött rejlő változatos hagyományok, történetek, izgalmak kibontása, megmutatása itt nagyobb erőfeszítést igényel, mint egy történelmi városrészben, ugyanakkor értékében azoktól nem marad el. Az egyes örökségi elemek külön-külön történő értékelése helyett a szinergikus hatásokra kell alapozni. E hatások közül legalapvetőbb az épített örökség értékét emelő természeti környezet, a hegyvidéki táj és az azt kultúrtájává változtató épített értékek kapcsolata, a látszólag egységes hegyvidék egyes vonulataihoz köthető mítoszok, történelmi emlékek, hagyományok „katasztere”. A Hegyvidék vonzereje ugyanakkor egyes részeinek romantikus elhagyatottságában is keresendő, nem lehet cél tehát a tömegturizmus idevonzása. A kerület jelentős részét kitevő középhegységi táj Budapest és a régió egyik hagyományos téli sport-központja volt, így a kerület egyedülálló adottságokkal rendelkezik az egész évre széthúzott turisztikai szezon területén. A turisztikai potenciál hatékony kihasználása ugyanakkor a fenntarthatóságot is jelenti.

Különleges közlekedési eszközök (libegő, fogaskerekű, gyermekvasút) turisztikai szerepének erősítése

A turizmus szerkezetének átalakulására jellemző, hogy abban a speciális érdeklődési körök egyre nagyobb arányban vannak jelen. Különösen a német nyelvterületen nagy a hagyománya a turizmus és a technikai érdeklődés összefonódásának, ezen belül is az unikális közlekedési létesítmények látogatásának. A Gyermekvasút és a Fogaskerekű a „műszaki turizmus” területén nemzetközi szinten is számon tartott létesítmények. A két vasútvonal átfogóan tárja fel a kerület egy jelentős részét, de aki környékük épített és természeti értékeit részletesen is meg akarja ismerni, saját kutatásaira, ismereteire van utalva. Cél egy olyan kerületi turisztikai kalauz kidolgozása, mely a nyomvonal mentén komplex módon dolgozza fel a látnivalókat, a történelmi hátteret, hasznos tanácsokkal szolgál étkezés és szállás tekintetében, az elérhető információkat pedig valós idejűen karbantartja. A BKK-val és a MÁV-val egyeztetve közös jegyrendszer kidolgozása is cél, mely a Hegyvidék összes hegyi vasútjának használatára jogosít, egyéb elérhető szolgáltatások kedvezményes igénybevételeivel kombinálva.

- *Tájékoztató és informálás (Tájékoztató kiadványok készítése, tájékoztató pontok kialakítása)*

Tájékoztató kiadványok készítése

A közismert és frekvenciáturisztikai célpontoktól viszonylag távol a Hegyvidék látnivalóinak, kultúrtörténelmi emlékeinek intenzívebb propagálására van szükség. Az online-jelenlét mellett a különböző tematikájú szóróanyagoknak a közösségi közlekedés megállóiban, az Önkormányzat kulturális intézményeiben, a nagyobb gyalogosforgalmú közterületeken kialakított elosztóhelyeken egyformán ott kell lenniük. A

különböző érdeklődési irányokra számítva speciális, egy-egy tematikus részterületre koncentrááló anyagok is készíthetők, a könnyű eligazodást segítő arculattal.

Tájékoztatási pontok kialakítása

A kerület „felső régióinak” szerkezete tagolt és gyakran még a helyiek számára is átláthatatlan. Nem kizárólag az idegenforgalom számára javasolható ezért a tájékoztatási és útmutatópontok vegyes rendszerének kialakítása. E pontok egyrészt iránymutatóul szolgálhatnak a frekvenciáltabb irányokba, vagy közismert referenciapontokhoz, másrészt a környező értékekre, különlegességekre hívhatják fel a figyelmet. Tartalmuk bővítésének csak a fantázia szabhat határt, a GPS-koordináták, a környező infópontoktól mért távolságuk megjelenítése alapkövetelmény. A kerület megcélzott dinamikus arculatváltása érdekében e pontoknak megfelelően friss megjelenéssel kell rendelkeznie.

Együttműködések kialakítása

A desztinációmenedzsment területén a kerület nincs saját magára utalva. Proaktív módon keresni kell az együttműködést a fővárosi és országos turisztikai desztinációmenedzsment szervezetekkel, civil szervezetekkel, a BKK-val és a MÁV-val, hiszen a turisztikai kínálat bővítése nem csak a kerület érdeke.

- *Kihasználatlan turisztikai lehetőségek kiaknázása*

A kerületben számos olyan épített örökségi elem található, melyek jelenleg kihasználatlanul állnak, pusztulnak. Ezek felújítása, funkcióval való megtöltése, fejlesztése turisztikai lehetőségeket is rejt magában, amelyek kiaknázása a komplex turizmusfejlesztés egyik építőköve. (A fejlesztési lehetőségek leírását lásd az épített környezet rész céljai között)

2.4 Szolgáltatóipar fejlesztése

- *Szolgáltatások minőségének és területi lefedettségének javítása (szabályozási rendszer felhasználásával is)*

A XXI. század jellemzője, hogy a materiális értékek előállításáról a hangsúly az információkezelésre és a szolgáltatásra helyeződik át. A folyamatot az ellenkező irányból szemlélve: a területalapú ipari és gazdasági tevékenységre nem alkalmas helyszínek egyedül a szolgáltatások fejlesztésére alapozhatják jövőjüket. A XII. kerületben már most is magas arányú a magas hozzáadott-értékű és szolgáltatási tevékenység, további cél a minőségi fejlesztés. A lakossági szolgáltatások színvonalának növelése révén a kerület lakóterületi funkciója erősödhet (népességmegtartás), a vállalkozások számára kidolgozandó speciális szolgáltatási programcsomag (kommunikáció, parkolóhely-gazdálkodás, logisztika, beszállítás) révén a tudásalapú vállalkozások jelentősége tovább nőhet. Az ebből eredő jövedelemnövekmény nagy része szintén a kerület gazdaságába forgatható vissza, további munkahelyeket és vásárlóerőt teremtve.

Fontos, hogy az önkormányzat a szabályozás eszközeivel, a KSZT erejét felhasználva is segítse a szolgáltatások területi lefedettségének javítását, a szolgáltatás-hiányos hegyvidéki területeken a lakosság igényeit kiszolgáló mikro-szolgáltatások meglepedését.

A Hegyvidék kártya további fejlesztése és bővítése szintén a kerületi szolgáltatások keresletét bővíti és így hosszú távon visszacsatolva a fejlesztésüket is szolgálja.

- *Tematikus bevásárló és sétálóutcák létrejöttének támogatása*

Az Önkormányzati fejlesztések fontos szempontja az élhető város megteremtése. A kerület az Alkotás utca és annak környezetét leszámítva, kívül esik a Főváros nagy forgalmú helyeitől. Ennek köszönhetően a kerület az itt élő lakosoknak egy kisvárosias életminőséget biztosít. A nagyvárosi plázák és bevásárlóközpontok helyett a kisvárosias szövetben a kis boltok hálózata dominál.

A Polgármesteri Hivatal környezetének rendezése is a helyi kiskereskedelmi egységek megerősítését célozza és az élhető közterületek kialakítását, a találkozási pontok létrehozását tartja szem előtt.

- *Zarándokutakhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése*

A zarándoklás a modern Európában reneszánszát éli, zarándokutak végigjárására nem csupán a hívők vállalkoznak, hanem bárki, aki megfelelő fizikummal és kulturális érdeklődéssel bír. A zarándokutakra teljes szolgáltatási láncolatok települnek, sokak számára biztosítva megélhetést. A Hegyvidék számára a zarándokút-csomóponti jelleg kedvező területhasználati változást jelenthet, hiszen a kerület „magasabb régióiban” olyan szolgáltatások is megtelepedhetnek, amelyek jellemzően csak lejjebb, a sűrűbben lakott, központi kerületrészekben található meg (szálláshelyek, kulturális és közösségi intézmények, vendéglátás). E változás azonban csak akkor mehet végbe, ha a kerület összehangolt akciót indít a zarándokutak szervezése és a hozzákapcsolódó szolgáltatások megismertetése terén, egyértelműben és magas minőségben megtörténik az útvonalak kijelölése, szálláshelyek (olcsó zarándokszállások is) rendszerének kialakítása, marketingje. Az útvonalak rendbetétele a hegyvidéki közterületek fokozatos rehabilitációjának is a kiindulási területét jelenthetik.

Átfogó cél 3. Élettel és funkcióval teli épületek, egységes városkép megőrzése

3.1 Funkcióval, használaton teli megújuló épületek

- *A védett értékeket képviselő, használaton kívüli épületek, épületegyüttesek megfelelő funkcióval való ellátás*

Hegyvidék területéről elmondható a beépítésre szánt területek szempontjából, hogy „beállt” terület. Nincs további hasznosításba bevonható terület. Ezért a további fejlesztések tekintetében tartalékot egyrészt a használaton kívüli épületek adják. Ezek az épületek, épületegyüttesek azonban védettek, vagy országos, vagy helyi – fővárosi, kerületi – védelem alatt állnak, mely védelem szükséges a kultúrtörténeti értékek megőrzése érdekében, azonban bizonyos értelemben meg is nehezítik egy-egy újabb beruházás dolgát. Mégis, a védettség, a pusztulástól való megóvás szükségessé teszi, hogy ezek az épületek minél előbb új funkciót kapjanak, újra bekerüljenek a kerület vérkeringésébe. Ezt a célt szolgálhatja egy-egy ingatlan „kiemelése”, mint ahogyan ezt megteszi a Normafa rehabilitáció kapcsán a Normafa törvény, így nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé vált, ezáltal lehetőség nyílt olyan minimális fejlesztési lehetőség megadására, mely már lehetővé teszi az adott épület korszerűsítését, fejlesztési továbbgondolását.

- *Üresen álló és alulhasznosított állami és fővárosi ingatlanok hasznosításának elősegítése*

A fent már említett, a kerületben megvalósítható további fejlesztések tekintetében másik tartalékot az üresen álló, alulhasznosított viszonylag nagy kiterjedésű ingatlanok adják. Ezek általában egészségügyi létesítményeket, honvédségi területeket rejtnek magukban. Lehetőséget kell adni, a meglévő funkció fejlődésének, korszerűsödésének, vagy esetleg az adott helyről elköltöző funkció helyén új, egyéb hasznosítás lehetőségének.

- *Homlokzat-felújítások támogatása*

A Hegyvidéki Önkormányzat évek óta nyújt vissza nem térítendő támogatást a tervezett felújítási munkákhoz. Az országosan egyedülálló értékvédelmi pályázaton az épület értéke az elsődleges bírálati szempont. A kerület főbb útjain jelenleg is nagy számban található leamortizálódott, sok esetben a homlokzati díszek állékonysága miatt balesetveszélyes épületű társasház, melynek homlokzati felújítására a társasháznak nincs anyagi fedezete. A homlokzatok megújítása városképi szempontból is fontos, ezért a felújítás támogatása szükséges.

- *Korszerű, energiahatékony és a városkép minőségének javulásához is hozzájáruló lakókörnyezet és lakóépületek kialakítása*

A városkép minőségének javulásához a kerületben működő Tervtanács nagyban hozzájárul, mely a tervek véleményezésénél fontos szempontként kezeli a környezethez való illeszkedés mellett az energiahatékonyt, korszerűséget.

3.2 Kerületi alközpontok, közterületek megújítása

- *Minőségi közterület megújítások*

A közterületek közlekedési infrastruktúrájának állapota mára leromlott, mivel a használat miatt rendszeresen (20-40 év) szükséges átépítések elmaradtak. Az infrastruktúra sok esetben el is avult, mert az elmúlt évtizedekben jelentős mértékben megváltoztak az igények is.

A közterületek állapota nincsen összhangban az épített és természeti környezet jelentette kiemelkedő értékekkel. Ezért egy tervszerű közterület fejlesztési program megindítása szükséges, amely a közterületek nagysága, és az infrastruktúra fajlagos költségigénye folytán várhatóan több évtized alatt hajtható végre. Ennek részeként kell létrehozni azt (a kerületi településrendezési tervben már meghatározott) közterületi hierarchiát – fő utak-gyűjtő utak-lakó utak-forgalomcsillapított lakó utak-gyalogos (sétáló és bevásárló) utcák átgondolt rendszere – ami a következő fél évszázad városfejlesztési elképzeléseihez illeszkedik, annak kifogástalan működését biztosítani tudja.

A közterületek rehabilitációjának keretében, a közlekedési infrastruktúra átépítéséhez kapcsolódhat – szinergikus hatást eredményezve – a 3.2.4 közterületek zöldfelületi arányának növelése és a 3.2.5 közműhálózat racionalizálása beavatkozási terület.

A közterületi hálózat használatának differenciálása példák során át kimutathatóan hozzájárul a környező területhasználat minőségének emelkedéséhez, a közösségi aktivitás fokozódásához, a gazdasági és szolgáltatási tevékenység erősödéséhez. A fejlesztések során fontos szempont a kerületi kiskereskedelmi egységek erősítése és a kisvárosi közterületek kialakítása. Bár a hegyoldali, lazábban beépült lakóterületeken a városias utcák hiányoznak, az Önkormányzat egyes közterületrészek, csomópontok igényesebb, többfajta használatra alkalmas kialakításával úttörő szerepet vállalhat a tervezett alközpontok kialakulásának elősegítésében.

- *Kerületközpont fejlesztése, további alközpontok létrehozása*

A Kelet-Hegyvidék nagyvárosias lakóterületének magas lakos koncentrációja igényli a hagyományos kereskedelmi-szolgáltató funkciók bővítését, amely kedvező módon összekapcsolódhat a közterületek megújításának részeként a gyalogos preferenciájú átépítéssel.

Észak-, és Dél- Hegyvidék területén a domborzat adta településszerkezet miatt is igen nehéz alközpontokat kialakítani. Azonban ezek helyének meghatározásában már a 2015-ben elfogadott, Budapest Főváros Településszerkezeti Terve is segítséget nyújt, kijelöli a kertvárosias környezetben intézményi, alközponti területek elhelyezésének lehetőségét.

- *Akadálymentesítés*

Legkésőbb a *Minőségi közterületi megújításokkal* összhangban valósítható meg a közlekedési esélyegyenlőséget megteremtő akadálymentesítés is, amely a domborzati adottságok következtében sok esetben nehezen megoldható feladat.

Ennek keretében esősorban a gyalogos közlekedés infrastruktúráját érintő beavatkozásokra kerülhet sor (tipikus feladatként jelentkeznek az útkereszteződésekben a járdaszegélyek lesüllyesztése, a lépcsők mellett gyalogos rámpák építése, aluljáróknál liftek telepítése).

Az esélyegyenlőség biztosítása minden közterület átalakításának, felújításának központi gondolata kell, hogy legyen. Az akadálymentes közterületek és közintézmények a társadalmi szolidaritás fontos kifejezői. A XII. kerületben alapértéknek számító lakossági összefogást e szempont érvényre juttatása is erősíti. A

hegyvidéki területeken a törekvésnek aktualitást adnak a gyakran lépcsőkkel kiképzett, erősebb emelkedésű gyalogutak, támfalak, vízvezető árkok, hiányosan megvilágított közterületi szakaszok, melyek a mozgásukban korlátozottak, vagy a gyengénlátók számára áthidalhatatlan akadályokat jelentenek. A közösségi közlekedésben reálisan elvárható, hogy – a járműállomány elvárt, de reálisan teljesíthetetlen, 100%-os alacsonypadlós összetételének hiánya ellenére – adott vonalon kiszámítható gyakorisággal akadálymentesnek minősülő jármű közlekedjen. A kerületi közlekedés gerincvonala a fogaskerekű, mely jelenleg teljes vonalán magas peronokkal van ellátva. Ez az akadálymentesség a villamoshálózatba történő integrálás után tovább nem tartható fenn, a kínálózó műszaki lehetőségeket felül kell vizsgálni. További cél a közterületi jelek, információk vakok és gyengénlátók számára alkalmas, dombornyomásos megjelenítése, egységes információs rendszer kidolgozása, rehabilitációs szakmérnök segítségével.

- *közterületek zöldfelület arányának növelése*

Az utakon, nagy burkolt felületeken is szükséges, illetve van lehetőség zöldfelületek kialakítására. A közlekedés által nem használt felületek zöldfelületté alakítása javítja a komfortérzetet és növeli a közterület esztétikai értékét. A közterületi zöldfelületek, különösen a fasorok telepítését még a közmű üzemeltetői szempontok ellenében is preferálni indokolt, akár a megfelelő jogszabályi módosításokkal.

A fenntartható fejlődésre és a környezettudatosságra nagy súlyt helyező XII. kerületben a közterületi zöldfelületek minőségének is üzenetértéke van. A kerület a nagy beépítési intenzitású városi kerületrészein zöldfelületeinek méretét nem tudja növelni, ezért a zöldfelületek minőségi fejlesztésére helyezi a hangsúlyt. A Kerületi Építési Szabályozás megalkotása során nagy hangsúlyt kapott az építési telkek zöldfelület méretének megtartása. Az Önkormányzat célja a jelenlegi zöldfelületek mennyiségének megtartása és minőségének javítása.

Közműhálózatok racionalizálása, légvezetékek kiváltása

A kerületközpont kivételével a kerületközpont közműhálózata általában követő jelleggel és a lehető legkisebb ráfordítással épült ki. A kiépítés színvonala éles kontrasztban áll az alkalmazott technológia magas színvonalával (optikai kábelek faoszlopokra függesztve, magas státuszú közterületeken). A különböző szolgáltatók egymással csak ritkán hajlandóak kooperálni, párhuzamos hálózatok épülnek ki. A közműhálózatok építményeinek kialakítására az (egyébként szigorú) építhetőségnek nincsen ráhatása, az illetékes hatósággal a kommunikáció az eltérő érdekek miatt nehézkes. Az olcsó és egyszerűsített kiépítés hátrányai, sérülékenysége a kiélezett természeti eseményeknél hamar megmutatkoznak (jégkár, 2014 decembere). Ebben a helyzetben az Önkormányzatnak a közterületi hálózat színvonalának és a közműszolgáltatások biztonságának emelése érdekében a közvetítő szerepére kell vállalkoznia. A közterületi burkolat felújításoknak részét kell, hogy képezze a védőcsövek lefektetése, még abban az esetben is, ha a légvezetékek azonnali kiváltására nem kerül sor. Programot kell kidolgozni, melynek ütemezett végrehajtása révén a kerület megszabadulhat az esztétikailag káros, üzemeltetésében bizonytalan légvezetékektől, először a hegyvidék frekvenciált útjain, később a mellékutcákban is. A nyitott vízvezető árkok kérdését a közterületi rehabilitációs programban és a parkolók kiépítése során kezelni kell.

3.3 Közlekedési rendszer fejlesztése

- *Védett lakóövezetek megerősítése közlekedésszabályozási eszközökkel (forgalomszabályozás, átmenő forgalom csökkentése, elkerülő utak)*

A *Minőségi közterület megújítások* egyik meghatározó része a nagy kiterjedésű lakóterületek kiszolgáló úthálózatának rehabilitációja, a forgalomcsillapított területek kialakítása.

Ennek keretében a területileg differenciáltan megválasztott közlekedésszabályozási eszközöket (lakópihenő övezet vagy tempó 30 zóna) megfelelő burkolatépítési megoldások alkalmazásával kell párosítani (gyalogos közlekedés biztosítása, megfelelő pályaszélesség megválasztása, tengely elhúzások, közterületi parkolók létesítése, zöldfelületi elemek elhelyezése) a tényleges közterületi rehabilitáció sikeres eléréséhez.

- *A helyi mobilitás és a közösségi közlekedés előtérbe helyezése (buszsávok kialakítása)*

A közlekedés káros hatásainak csökkentését leginkább a helyváltoztatások számának és hosszának mérséklésével elért közlekedési igények csökkentése szolgálja. A helyi mobilitás előtérbe kerülését több tényező együttesen határozza meg, amelyeket más részcélok, illetve azok beavatkozási területei jelentik. Meghatározóak a 2.4.1. Szolgáltatások minőségének és területi lefedettségének javítása és a 3.2.2. Kerületközpont fejlesztése, további alközpontok létrehozása beavatkozási területek.

A közösségi közlekedés előtérbe helyezésének fontos szempontja, hogy a közösségi járművek műszaki állapota megfelelő legyen, tehát az utas komfortosan utazhasson, valamint a menetidő ne térjen el jelentősen a gépkocsi menetidejétől. A buszközlekedésnél a menetidő rövidítésének leghatékonyabb módja a buszsávok létrehozása, mely során a közlekedési dugók okozta várakozás megszűnik.

A közösségi közlekedés szempontjából fontos a kötött pályás közlekedési eszközök (villamos, fogaskerekű) fejlesztése. Fontos szempont a végállomás helye. Az Önkormányzat célja, hogy minden kötött pályás tömegközlekedési eszköz végállomása metrómegállóhoz kerüljön.

A közösségi közlekedés jelentőségét növeli az autóbusz hálózat lokális meghosszabbítása is, a kevésbé ellátott területekre, alternatívát biztosítva az egyéni személygépjármű közlekedéssel szemben.

- *Komplex parkolás menedzsment (intelligens parkolás, P+R parkolók kialakítása)*

A nagy laksűrűségű, magas beépítési intenzitású területek jellemző problémájaként jelentkező parkolás, mivel az igények jelentősen meghaladják a lehetőségeket. A megoldásának egyik lehetősége a parkolóházak építése, vagy közterületi mélygarázsok létesítése.

Az Önkormányzat célja a közterületi és felszíni alatti parkoló helyek esetén komplex parkolás-gazdálkodási rendszert kialakítani, mely a lakosok és az ide látogatók számára jelentősen megkönnyítené, komfortosabbá tenné a parkolóhely keresést és ezen túlmenően környezetvédelmi hatása is jelentős, mivel megszünteti a parkoló keresés miatti plusz gépkocsi használatot.

Átfogó cél 4. Zöldfelületek minőségének javítása közösségi menedzsment modellek alkalmazásával

4.1 Természetközelség erősítése

- *Sportélet környezettudatos irányítása*

Ahogy a Megalapozó tanulmány megállapítja az egyik legfontosabb tájhasználati kihívás a kerületben a tömeges igény a Hegyvidék történelmileg kialakult sport és rekreációs területei iránt. A sportolási lehetőségek fejlesztése azonban nem történhet a védett területek és a természeti értékek kárára.

Az erdőben, természetvédelmi területen történő szabálytalan parkolás, az illegális (downhill) kerékpározás, kitaposott gyalogos ösvények, a hulladéklerakás, szemetelés, az illegális tűzrakás a környezet-, táj- és természetvédelmi szempontból is érzékeny területek helyenként súlyos károsodásához vezetett.

Meg kell teremteni a természetvédelem és a rekreáció harmóniáját. Főleg a szabályozatlan helyi kerékpározás talaj és kőzetromboló hatását kell megszüntetni. De ugyanígy a megfelelő infrastruktúra kiépítésével a kirándulók, sétálók igényeit kielégítő tűzrakóhelyek, szemetesek, figyelmeztető táblák elhelyezésével a környezetrombolás tovább csökkenthető.

A fejlesztések alapvető feltétele, hogy azok teljes mértékben megfeleljenek a természetvédelmi előírásoknak, amelyeket részben maguk az itt élő emberek támasztanak, részben pedig a szigorú hazai és európai uniós jogszabályok írnak elő.

- *Turisztikai terhelést elosztó terület használat*

A Svábhegy és a Széchenyi hegy turisztikai igénybevétele jelentősen eltér egymástól. A Svábhegy – Normafa környéke kiépítettségénél fogva sokkal látogatottabb, mint a turisztikai infrastruktúrával nem rendelkező Széchenyi hegy. A Széchenyi-hegy fejlesztésével a terhelés a térségben megosztható.

- *Természetvédelmi oktatási, nevelési programok*

Az oktatás, ismeretterjesztés eszközeivel, szabadtéri múzeummal, bemutató terekkel bővíteni kell a lakosság természettel összefüggő ismereteit, segíteni kell a környezettudatos szemlélet és életforma kialakulását.

Környezettudatosságot erősítő projektek, területek közösségi kezelésének támogatása

Segíti a környezettudatosság kialakulását az önkéntesség lehetőségének megteremtése védett természeti területeken.

- *Rekreációs sportolási igények harmonikus együttélését elősegítő, a természeti értékeket megóvó használati rendszer kialakítása*

A természetben való sportolás lehetősége nagy tömegeket vonz a Svábhegy-, Széchenyi-hegy térségében.

A természetben való sportolási igények kielégítésére olyan megoldásokat kell találni, melyek nem igényelnek nagy beavatkozásokat, nem károsítják a természetet, egyben emelik a sportolási lehetőségek színvonalát.

Nem okoz természetkárosítást a turisztika, futás, sífutás, piknikezés, erdei játszó és rekreációs létesítmények rendeltetésszerű használata, viszont szükség van a tevékenységekhez utak, berendezési és felszerelési tárgyak műszaki színvonalának javítására, minőségi fejlesztésre. A környezet szennyezését a szemetelés okozza, de megfelelő sűrűségben elhelyezett hulladékgyűjtőkkel és illemhelyekkel a probléma orvosolható.

A másik nagy tömegeket vonzó sport a kerékpározás, mely, ha arra kijelölt utakon történik, nem okoz természetkárosítást. A kerékpározáshoz szintén szükség van a jó minőségű utakra, a meglévő utak minőségének javítására.

A hegyi kerékpározás viszont károsítja a természetet, ha kontrollálatlanul úzik. A hegyi kerékpározás természet károsításának megakadályozása speciális pálya kiépítésével érhető el, és a hegyi kerékpározás csak ott engedhető meg.

A téli sportok üzésére lehetőség van a történelmileg kialakult lejtőkön. Ez a tevékenység is a természettel összhangban folytatható, ha csak a legszükségesebb mértékű fejlesztést igényli és ez a fejlesztés a természetvédelem érdekeivel összhangban valósítható meg.

Jelenleg a szabadidős, sport és rekreációs tevékenységek színtere a Normafa környékére koncentrálódik és ez zsúfoltsághoz, a természeti környezet túl használatához, leromlásához vezet. Ennek a kedvezőtlen jelenségnek a megváltoztatásához szükség van a turisztikai kínálat térbeli széthúzására, új, kevésbé hasznosított területek bevonására (Széchenyi-hegy).

A Hegyvidék sport és rekreációs területei, de főként a Normafa területe igen összetett célközönséget vonz, mind a végzett tevékenység, mind pedig a látogatók életkora szempontjából. A kirándulók, sétálók, kerékpárosok, futók, télen a síelők, sífutók, szánkózók egyaránt megjelennek a területen, a Normafa a kisgyermekes szülők, családok, fiatal párok és baráti társaságok, valamint az idősebb korosztályok számára is vonzó szabadidő-eltöltési célpontot jelent. A látogatóforgalom térben és időben is igen koncentrált, azaz a különböző használói szokásokkal jellemezhető szegmensek nagyrészt egyszerre használják a területet, elsősorban annak központi (Normafa Síház környéki) részeit. Az eltérő használói szokások konfliktusokat és feszültséget eredményeznek (pl. sétálók – kerékpárosok; síelők – szánkózók között), illetve balesetveszély forrásai.

Elsődleges cél az eltérő igényekkel és szokásokkal rendelkező használók elkülönítése a konfliktusok minimalizálása, valamint a kerékpáros használat szabályozása (kijelölt kerékpárutak használata) a természet védelme és a balesetveszély csökkentése érdekében

4.2 Lakóterületek zöldfelületeinek fejlesztése

A belső kerületrészekben telken belül és közterületeken is a parkolás céljára létesített burkolatok csökkentik leginkább a zöldfelületeket. A zöldfelületek csökkenésének megállítására a víz át-nemeresztő burkolatokat – ahol lehet – ki kell váltani más, környezetbarát, stabilizált, növényzettel fedett felületekkel.

- *Faállomány megújítása, fasor-telepítési program*

A Normafa környékének előregedett faállományát telepítéssel fel kell újítani. A kedvezőtlen fafaj összetételű erdőrészekben fafajcserével a természetközeli erdőhöz kell közelíteni.

Fontos feladat az özönnövények terjedésének megakadályozása. Közterületeken elsősorban a bálványfa (*Ailanthus altissima*) és a japán keserűfű (*Faalopia japonica*) terjedése ellen kell fellépni. Utcafásítási program keretében a kerület fakataszteri felmérése során kijelölt telepítési helyekre és az előregedett, sérült, vagy beteg faegyedek helyére új egyedek telepítése szükséges.

- *Kerületi értéktérkép létrehozása*

A természeti értékek kataszterezése kerületi szinten jelentősen segítené és motiválná a természeti értékek megbecsülését. A kerületi értéktérkép anyagának összegyűjtésébe bevonható a kerület lakossága, iskolák, civil szervezetek stb.

- *Parkok és zöldterületek rendszerének fejlesztése, zöldfelületek fenntartási színvonalának emelése*

A parkokat, zöldterületeket úgy kell fejleszteni, hogy lehetőleg hálózatot alkossanak.

Az erdőt, zöldterületeket összekötő zöld folyosókat meg kell tartani, a zöld folyosó elemeket fasorokkal össze kell kötni, elépítésüket meg kell akadályozni.

A zöldfelületek színvonalának emelésére elsősorban közlekedési területeken, spontán beerdősült, kezeletlen rézsűk esetében van szükség.

- *Környezettudatoságot erősítő projektek, területek közösségi kezelésének támogatása*

A kerület a Fővárosban a jelentős zöldfelületei és kiemelt minőségű növényállománya miatt kedvelt lakóhely. A kerületi lakosok a magán kertek zöldfelületeit karbantartják, intenzíven gondozzák. A közterületi zöldfelületek gondozása az önkormányzat számára nagy kihívást jelent. Önkormányzati cél egy olyan szervezett és támogatott lakossági mozgalom életre hívása, mely során mindenki a háza előtt található közterületi zöldfelületet karbantartja, öntözi, az ott található faegyedekről gondoskodik. A program során a lokálpatrióta lakosság által "örökbe fogadott" zöldfelületek gondozásához szükséges tudást ingyenes tanfolyamok biztosítják.

Lakossági tudatosság-növelés, belső kertek, közösségi kertek programjai

A sűrűn lakott Kelet-Hegyvidék területén, a lokálpatrióta lakosság életminőségén a belső és közösségi kertek használatával lehet javítani. A zártos beépítésű ingatlanok jelenleg elszeparáltan használt kis alapterületű zöldfelületeit javasolt - önkormányzati támogatással - egybe nyitni. A kerítések lebontásával, a növényállomány felújításával esetenként több száz négyzetméteres belső kertek alakíthatók ki. Ezen túl támogatni szükséges a közösségi kerteket, ahol a városban élők és felnövő gyerekek napi szinten közel kerülnek a növénytermesztéshez. Kis parcellák kialakításával, minden érdeklődő saját ketrészhez jut, ahol kipróbálhatja a konyhakerti növények termesztését.

4.3 A környezet védelme

- *Források természetes állapotának visszaállítása*

Elsősorban erdőterületeken vagy azok közelében, ahol lehet a természetes források csatornába kötését meg kell szüntetni és szabályozott módon a víz szabad elfolyását lehetővé tenni, annak érdekében, hogy az élővilág – elsősorban a vadon élő állatok – hozzájussanak a vízhez.

- *Felszín alatti vizek védelme*

A talajvizek és közvetve a karsztvizek szennyeződését elsősorban a szakszerűtlen vagy illegális csatorna rákötések, ill. Csillebércen a csatorna hiánya okozza. Megoldás a teljes körű csatornahálózat kiépítése és a szintén teljes körű rákötés kötelezése.

A felszíni vizek szennyeződésének megakadályozása is alapvető jelentőségű a felszín alatti vizek védelme szempontjából. Csak a szennyezés-mentes forrásvizek esetében engedhető meg a szabad, természetszerű elfolyás visszaállítása.

- *Tájrrehabilitáció, erózió kezelése és talajvédelem*

A hegyvidék domborzati viszonyaiból adódóan az erózió komoly károkat okoz. Az erózió elleni védelemre mind művi, mind biológiai eszközöket is igénybe lehet venni.

- *Lakossági környezetvédelmi programok*

A nagy zöldfelülettel rendelkező övezetekben a zöld hulladék gyűjtése, komposztálása és a komposzt felhasználása a talajerő pótlására érték teremtő tevékenység, egyúttal csökkenti az elszállítandó hulladék mennyiségét. Felvilágosító tevékenységgel meg kell győzni a lakosokat a program hasznosságáról.

Akkumulátor és hulladékgyűjtési akciókkal elérhető, hogy a használaton kívüli veszélyes hulladékok ne erdőszéleken, beépítetlen telkeken gyűljenek össze.

A kerülettakarítási, erdőtakarítási akciók segítenek a közösség összekovácsolását, az erdő jobb megismerését és a természeti értékek tiszteletben tartását, ezért minél több ilyen akciót kell szervezni.

Átfogó cél 5. Energiahatékonyság növelése, a környezeti terhelés csökkentése

5.1 Környezetbarát közlekedés

- *Klímaparát közlekedési rendszerekkel a káros anyag kibocsátás csökkentése (elektromos autó, kerékpár)*

A Hegyvidéken a magas életszínvonal miatt az egyéni motorizációs szint átlag feletti. A kerület földrajzi elhelyezkedési, felületi tagoltsága miatt a hagyományos eszközökkel lebonyolított közösségi közlekedés hatékonysága, a feltárt terület mérete csak kis mértékben növelhető. Ezért a személygépjárművek esetében kívánatos az elektromos meghajtású járműveket – Európa számos országához, városához hasonlóan – adókedvezménnyel támogatni. A használhatóság biztosításához a közterületeken elektromos töltőállomások hálózatának kiépítését elősegíteni. A Fogaskerekű vasút Széll Kálmán téri meghosszabbításával lényegesen enyhíthető a hálózati elem szezonális, turisztikai jellege és hatékonyabban betagozódhat a kerület hivatásforgalmat lebonyolító közlekedési hálózatába. Normafáig történő meghosszabbítása a turisztikai forgalom autóbusról történő átterelését szolgálhatja (szinergikus hatás a 2.3.2 beavatkozási területtel).

A hegyvidék kertvárosias lakóterületeinek meghatározó közösségi közlekedése az autóbusz, a mai járműflotta környezetkímélő (gáz vagy vegyes üzemű), csendes járművekkel való felváltása érdemben csökkentené a közlekedésből eredő szennyezéseket. Az elektromos meghajtású járművek részarányának növelése különösen nagy jövő előtt áll, a tárolás és töltés rohamléptekben történő fejlődésének következtében, valamint azért is, mert a nagy magasságkülönbségek miatt a járművek hegymeneti fogyasztása és völgymeneti visszatáplálása nagymértékben kiegyensúlyozza egymást.

- *Közösségi közlekedés előnyben részesítése, fejlesztése*

A közelmúltban megépült, a közösségi közlekedésnek helyi előnyt biztosító autóbussávok és autóbusz-osztályozók (Németvölgyi út – Nagyenyed utca) beváltak, a kritikus pontokon további fejlesztések szükségesek (BAH-csomópont térsége). A közösségi közlekedés által dominált közterületek komfortjának növelése szükséges (Apor Vilmos tér). A hegyvidéken jellemző, a kis lakósűrűségnek megfelelő viszonylag alacsony járatsűrűség emelése kisebb befogadóképességű, de sűrűbben járó járművekkel oldható meg, ezek környezetterhelése is kisebb. Az alacsony járatsűrűségből eredő magas átszállási kockázat enyhítése céljából a hálózat menetrendi összehangolására, az átszállóhelyek komfortos kialakítására nagy súlyt kell helyezni.

- *Kerékpáros közlekedés infrastrukturális fejlesztése a domborzati viszonyok figyelembevételével*

Bár sem a terepviszonyok, sem az életszínvonal miatt nem várható, hogy a Hegyvidék a kerékpáros hivatásforgalom fellegvárává váljon, a mindennapi kerékpárhasználat könnyítése számos ponton lehetséges. A kerület főközlekedési útjai az egyszerűbb terepviszonyok figyelembevételével épültek ki, így ezeken a kerékpáros közlekedés szokásos infrastruktúrája könnyen kiépíthető (Alkotás út). Helyi előnyben részesítés kiépítésére van szükség a főbb forgalmi csomópontokban, a kerékpárosok számára előnyitást alkalmazó közlekedési lámpákkal, külön sávokkal, felállásokkal. A hegyvidéki területeken keresendő azoknak a mikro-beavatkozásoknak a terepe, ahol viszonylag alacsony költséggel és sok figyelemmel a

kerékpárral bejárható útszakaszok hálózatosodása erősíthető (rövid összekötőszakaszok burkolása, árkokon hidak létesítése, egyirányú utcákban ellenirányú kerékpáros forgalom engedélyezése). A turisztikai célú kerékpárhasználat terjedését a hegyvidéken rövid összekötőszakaszok létesítésével, nagy forgalmú útszakaszokat elkerülő nyomvonalak kiépítésével, a közösségi közlekedés és a kerékpárhasználat kombinálásának végleges szabályozásával lehet elősegíteni.

5.2 Megújuló energiaforrások felhasználása és energiatakarékos területhasználat

- *Energia- és anyagtakarékos megoldások alkalmazása*

A XII. kerület területi tartalékkal közismert módon nem rendelkezik, ez a sajátos „szegénység” nem szüntethető meg, de kényszerítőleg hathat egyéb külső források takarékos felhasználására. Az érzékeny természeti környezet megköveteli az energiatermeléssel járó káros kibocsátások csökkentését, a kerületi „anyagkörforgás” elősegítése pedig a külső nyersanyagforrásoktól való függést gyengíti és példaértékű lakossági viselkedési mintát adhat. A rendszerszintű összefüggések révén a kerület helytakarékosabban is tud működni, ami a legnagyobb hiányt enyhíti és elejét veszi a legfőbb értéket jelentő zöldfelületek további fokozatos igénybevételeinek. A konkrét intézkedések közül jó példa a komposztálási program, amely nem csak kerületen belül tartja az értékes szerves anyagot, de az erózió elkerüléséhez, a talajkincs védelméhez is hozzájárulhat. A megújuló energiaforrások erősödő használata a közlekedésben és a háztartásban a kibocsátásokat és a külső energiafüggést csökkenti. A kerületben megtalálható nyersanyagforrások (korlátozott mértékben fa, agyag, kő) szabályozott és a környezetvédelmi elveknek megfelelő használata a külső beszállítói teljesítmények mérséklődésén túl helyi arculat megteremtéséhez is hozzájárulhat.

- *Zöldfelület arányának megtartása*

A XII. kerület speciális zöldfelületi problémáját adja, hogy a kerület hegyvidéki részeinek benépesülése óta eltelt idő nagyjából megegyezik a nagyértékű, telepített növényzet életciklusával. A kerület jellegzetes arculatát adó fák közel egyidejű pusztulására ezért átfogó méretekben kell számítani, pótlásukra fel kell készülni. A széttagolt tulajdonosi érdekek miatt ennek szervezése, ösztönzése elsősorban önkormányzati feladat. A beépítés arányának természetes növekedésével együtt járó, a magánterületeken észlelhető zöldfelület-csökkenést a közterületek program szerinti parkosításával, fásításával lehet ellensúlyozni. Az építési szabályozás bonus-malus –rendszerének kialakításával a magánterületeken történő zöldfelület-növelés feltételrendszerét ki kell dolgozni.

- *Megújuló energiaforrások felhasználásának ösztönzése*

A megújuló energiaforrások jelenleg rendelkezésre álló teljes tárháza csak nagy előzetes befektetéssel „fogható munkára”, ezért az önerőből történő, ösztönzés nélküli elterjedésük csak a kívánatosnál lassabban valósítható meg. Az környezettudatosságra törekvő kerület Önkormányzatának ezért túl a célra igénybevehető központi, állami támogatásokon ki kell dolgoznia saját ösztönzőrendszerét. Fontos a példaadás, ezért az önkormányzati működtetésű intézmények elmúlt években már megvalósult, vagy kivitelezés alatt álló energiarendszereinek bemutatását, népszerűsítését fel kell vállalni, hiszen itt minden érdeklődő kézzelfogható módon értesülhet ennek előnyeiről. A kerület helyzeti előnye más kerületekhez képest e témában a lakosság magas életszínvonala, mely az önrész biztosítását viszonylag könnyen és nagy számban lehetővé teszi, az ezt célzottan kiegészítő önkormányzati szerepvállalás a kerületet gyorsan a megújuló energiák felhasználásának élvonalába helyezheti.

5.3 Energiahatékony városüzemeltetés

- *Meglévő épületállomány komplex felújítása energiahatékonysági programokkal*

A felújítási program az állomány kezelhetősége miatt elsősorban a kerületközpont épületállományát érinti. Itt találhatóak a legrégebbi építésű, az energiahatékonyság-növelésére leginkább rászoruló épületek. Ugyanakkor itt a legnagyobb a lakássűrűség, tehát a beavatkozásokat itt lehet a leghatékonyabban elvégezni. A kerületközpont társasházainak hőszigetelése a kisebb fajlagos homlokzatfelületek miatt gazdaságosabb, mint a szabadonálló családi házak esetében, ezért itt erre kell helyezni a hangsúlyt, megtartva, megóvva az épületek jellemző építészeti karakterét. A megújuló energiaforrások felhasználására alkalmas berendezések telepítése célszerűen együtt kell, hogy járjon az épületek gépészeti felújításával. Ebben az Önkormányzatnak – tekintettel a kerületközpontban élők alacsonyabb életszínvonalára, támogatási szükségleteire – kezdeményező szerepet kell vállalnia, támogatási mechanizmusokat kell megteremtene. A kerületközpont és a hegyvidéki területek eltérő szerkezetű épületállománya és a tulajdonosok eltérő társadalmi helyzete miatt alapvetően kétfajta, más-más prioritásokkal élő program kidolgozására van szükség. A jobb rálátással rendelkező hegyvidéki területeken a napelemek és napkollektorok tömeges elterjedése városkép-alakító tényező lehet, ezért erre speciális szabályozást kell alkotni.

- *Közszolgáltatások infrastrukturális hátterének energiahatékonysági célú fejlesztése*

A megfelelő közszolgáltatások online-ügyintézés formájában, kerületi hatáskörben történő bevezetése nem csak az ügyvitelt teszi gördülékennyé, de a helyváltoztatások számát is csökkenti, ezzel a kerületben aránylag magas motorizációs szint okozta környezetterhelést és energiaigényt is mérsékli. A fizikai formában megjelenő közszolgáltatások energiahatékonysága az infrastruktúrájának felújításával, a korszerűtlen, az igények által már meghaladott szolgáltatási ágak kiszűrésével, megszüntetésével javítható. Az energiahatékonyság gyakran a korszerű környezetvédelmi elvek megvalósítása során, mintegy másodlagos eredményként javul (szemétszállítás korszerűsítése, szeletív hulladékgyűjtés, hulladék visszaforgatása, komposztálás). Az Önkormányzat saját épületeiben pilotprojektként, magas szervezethez méltóan megvalósított energiahatékonysági infrastruktúra-fejlesztések a kerület lakói, a használók számára példaértékűek, nevelő és ismeretterjesztő szereppel is bírnak.

- *Klímabarát közlekedési eszközök használata a városüzemeltetésben*

A kerület közfeladatokat ellátó járműveinek esetében a legkorszerűbb károsanyag-kibocsátási szabványok alkalmazása a közösségi közlekedés, a kommunális szolgáltatók és az idősellátás járműveit érinti. A kerület földrajzi adottságai, a terep tagoltsága különösen kedvez a külső (vezetékes), vagy belső (akkumulátoros) betáplálású elektromos járművel alkalmazásának, mert a nagy magasságkülönbségek miatt a járművek hegymeneti fogyasztása és völgymeneti visszatáplálása nagymértékben kiegyensúlyozza egymást.

- *Energiahatékony közvilágítás támogatása*

A jelenlegi helyzettel szemben (szolgáltató által preferált kiépítettségi szint és műszaki tartalom) a kerületi közvilágítás energiahatékonysága világítástechnikai tervezéssel és a műszaki tartalom korszerűsítésével növelhető. Az optimális megvilágítási szint megválasztása, a világítótestek típusa, elhelyezése fénytechnikai szaktervező alkalmazását követeli meg, melynek többletköltségét a lakossági elégedettség, az indokolatlan többletkapacitások elkerülése, a hálózat fenntartásának alacsonyabb költségei ellensúlyozzák. A gázkisüléssel fényforrások LED-es fényforrásokra való cseréje az energiafelhasználást a töredékére csökkenti, a fényforrások élettartamát a többszörösére nyújtja, ezzel a fenntartás költségei is csökkennek.

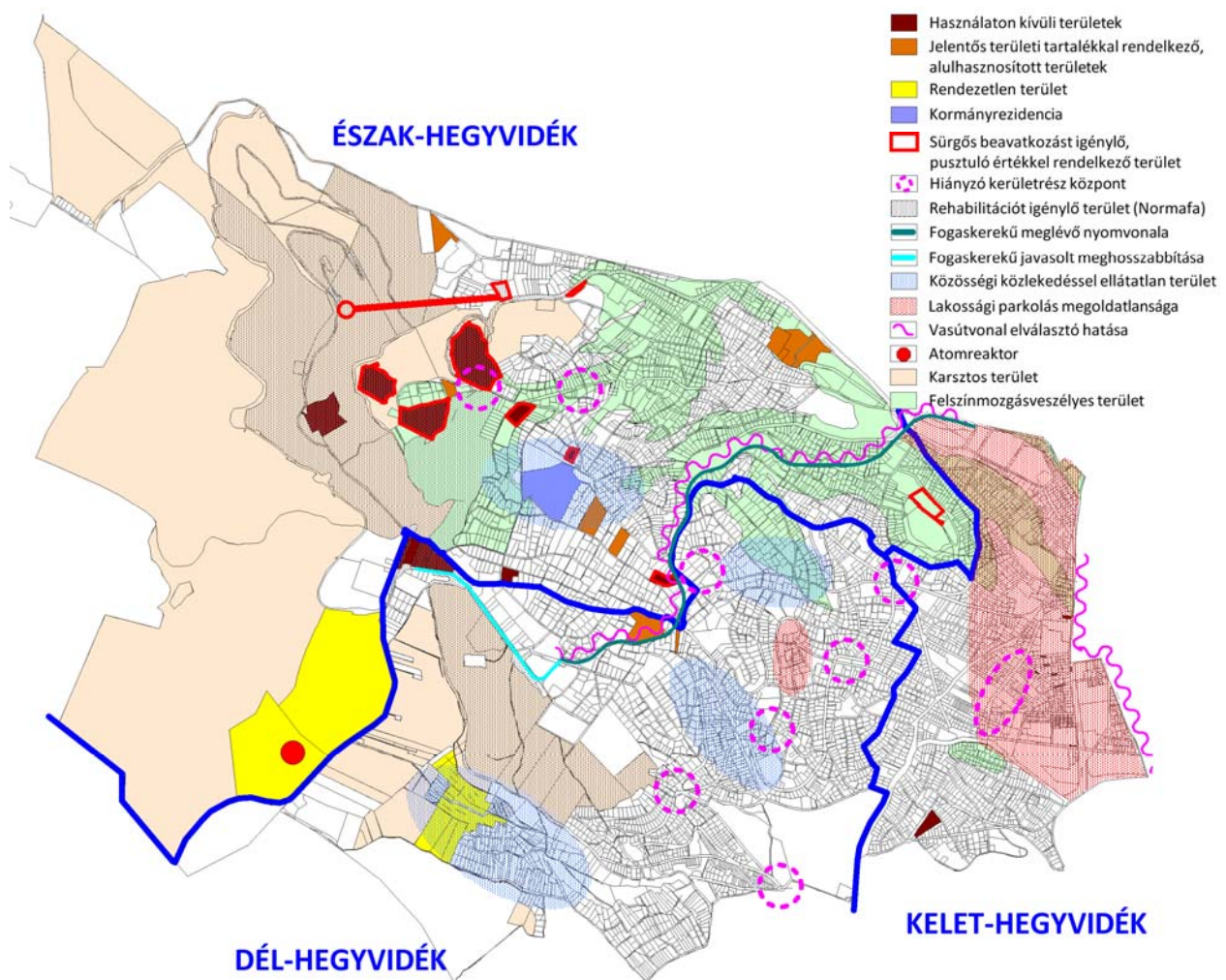
2.2.2 A FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉRTELMEZÉSE AZ EGYES VÁROSRÉSZEKRE

Már a 2009-es IVS készítése során célszerűnek mutatkozott, hogy az elemzésekhez ne a kerületet nagyon elaprózó történeti városrészek lehatárolásaihoz ragaszkodjunk, hanem a történeti tájegységek által képzett, a különböző területi, strukturális, területhasználati és humán problémák elemzése és kezelhetősége alapján létrejött három nagy zóna – Észak-, Kelet- és Dél- Hegyvidék – határait vegyük figyelembe.

Az 1. táblázat összefoglaló jelleggel mutatja be az egyes városrészek és a területükön fokozottan érvényesíthető részcek (sötétebben jelölt cellák) kapcsolatát.

Az alábbi térkép a három városrész lehatárolását, valamint az egyes városrészekhez tartozó, már a helyzetelemzésnél bemutatott problémákat tartalmazza.

A három városrész közül kettő, az Észak- és Dél- Hegyvidék elemzései hasonlóságot fognak mutatni, mivel egyes megoldandó feladatok át is nyúlnak egyik városrészből a másikba. Jelentős különbséget az inkább a belvároshoz kapcsolódó Kelet- Hegyvidék mutat.

1. táblázat: A fejlesztési célok értelmezése az egyes városrészekre

		1. TÁRSADALOM				2. GAZDASÁG				3. ÉPÍTETT KÖRNYEZET			4. TERMÉSZETI KÖRNYEZET			5. ENERGIA-HATÉKONYSÁG, KLÍMAVÉDELEM			
Átfogó célok		A kvalifikált lakosságot megtartó, színvonalas életkörülmények és szolgáltatások biztosítása				Érték és tudáslapú, természetközpontú, fenntartható gazdaság erősítése				Élhető és funkcióval teli épületek, egységes városkép megőrzése			Zöldfelületek minőségének javítása közösségi menedzsment modellek alkalmazásával			Energiahatékonyság növelése, a környezeti terhelés csökkentése			
Rész-célok		Igényorientált, modern közszolgáltatási rendszer	Demokratikus helyi kormányzás, összetartó közösség	Aktív, egészséges lakosság	Művelt kerület, versenyképes humán erőforrás	Egészségipar fejlesztése	Tudásgazdaság fejlesztése	Intelligens kínálatfejlesztése és desztináció menedzsment	Szolgáltatóipar fejlesztése	Funkcióval, használati értékkel teli megújuló épületek	Kerületi alközpontok, közterületek megújítása	A közlekedési rendszer fejlesztése	Természetközelség erősítése	Lakóterületek zöldfelületeinek fejlesztése	A környezet védelme	Környezetbarát közlekedés	Intelligens energiaforrások felhasználása és energiatakarékos területhasználat	Energiahatékony városüzemeltetés	
1.	ÉSZAK-HEGYVIDÉK																		
2.	DÉL-HEGYVIDÉK																		
3.	KELET-HEGYVIDÉK																		

2.3 ILLESZKEDÉS BUDAPEST TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK CÉLRENDSZERÉHEZ

BUDAPEST TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁBÓL:

A BTFK-ban az átfogó célok Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoznak, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik. Az átfogó célok elérését kilenc stratégiai (specifikus) cél segíti.

Az OFTK (Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió) specifikus célkitűzései

Az országos szintű átfogó célok elérése érdekében az OFTK az alábbi országos szintű (szakpolitikában érvényesítendő, területi) specifikus célokat tűzi ki:

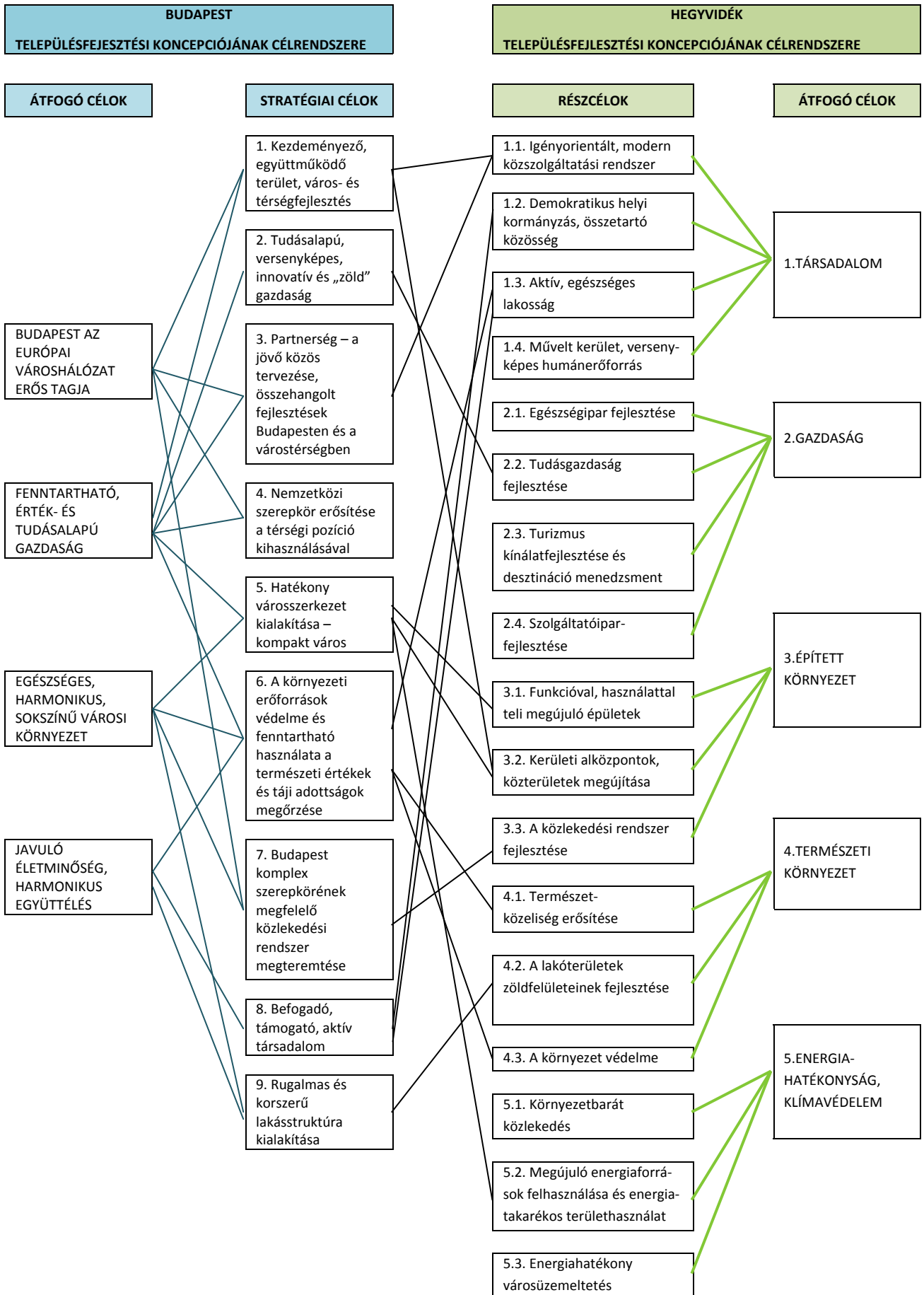
1. Versenyképes, innovatív gazdaság
2. Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság
3. Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás
4. Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I
5. Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom
6. Jó állam: szolgáltató állam és biztonság
7. Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme
8. Az ország makroregionális szerepének erősítése
9. A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat
10. Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése
11. Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése
12. Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés
13. Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása

Budapest sajátosságai alapján fentiekkel összhangban a fejlesztés stratégiai céljai az alábbiak:

- Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés
- Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság
- Partnerség – a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben
- Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával
- Hatékony városszerkezet kialakítása – kompakt város
- A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és a táji örökség megőrzése
- Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése
- Befogadó, támogató, aktív társadalom
- Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A fenti két célrendszer – OFTK és BTFK – egymásra épüléséből levonható, hogy mindkettő többek között versenyképes, önellátó, innovatív gazdaságot; tudásalapú társadalmat; egészséges, önellátó, biztonságos társadalmat; többközpontúságot; megfelelő közlekedési rendszert; a környezet védelmét; a táji örökségek megőrzését tűzött ki célul.

A továbbiakban a célrendszerek egymásra épülését fűzzük tovább és az alábbi ábra segítségével Hegyvidék és BTFK célrendszerének illeszkedését mutatjuk be.

3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

3.1 A STRATÉGIÁHOZ ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ADATOK MEGHATÁROZÁSA

Hegyvidék Településfejlesztési koncepciója együtt készül Hegyvidék Integrált Településfejlesztési Stratégiájával. Így a koncepció és stratégia közös kiindulópontját „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 1. melléklet szerinti megalapozó vizsgálat tartalmi követelményei jelentik, mely munkarész - közvetlenül megelőzve a koncepció és stratégia készítését – 2015 tavaszán készült. Társadalmi, gazdasági, környezeti szempontból az utolsó, 2011-es statisztikai adatokat tartalmazza.

Épített és természeti környezet tekintetében jelen munkához az egész kerületre készült megalapozó vizsgálat a koncepcióhoz és a stratégiához szükséges mélységű. A benne szereplő, épületállományra és zöldfelületekre vonatkozó vizsgálat mélysége és részletezettsége nem helyettesíti a KÉSZ készítéséhez szükséges, adott terület specifikumait figyelembe vevő mélységű vizsgálatot.

A megfelelő mélységű vizsgálati anyaggal rendelkezik már a Normafa rehabilitáció kapcsán folyamatban lévő szabályozási terv. A továbbiakban a tervezés során a rehabilitációval érintett területen figyelembe kell venni a Normafa törvény - A Normafa Park történelmi sportterületről szóló 2013. évi CXLVIII. törvény – rendelkezéseit, valamint az elkészült megvalósíthatósági tanulmány következtetéseit is.

Hegyvidék területén a továbbiakban induló, készülő településrendezési eszközök készítése során is – az eddigiekhez hasonlóan – különös figyelmet kell fordítani a kerület táji, természeti és épített értékeire, minden esetben ezek megőrzésére kell törekedni. A természeti értékek adják a kerület szívét, lényegét, mindenképpen csak olyan beavatkozások támogathatók melyek hatásai nem rombolják, inkább kiemelik, segítik a természeti értékek védelmét. Az épített értékek megfelelő hasznosítása – a további pusztulás elkerülése érdekében - fontos, azonban a lehetséges funkciók körének meghatározása, a jövőt befolyásoló szabályozás csak az országos, a helyi – fővárosi, kerületi – szintű védelmek figyelembe vételével, valamint a kultúrtörténeti értékek szem előtt tartásával lehetséges.

3.2 A MEGHATÁROZOTT TERÜLETIGÉNYES ELEMEL ALAPJÁN, JAVASLAT A MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA FŐ ELEMELNEK TÉRBELI RENDJÉRE ÉS A TERÜLETFELHASZNÁLÁSRA IRÁNYULÓ TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÁLTOZTATÁSOKRA

A XII. kerület, Hegyvidék területét érintően elmondható, hogy a kerület a beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek tekintetében „beállt” kerület. A kerület területén jelentősebb fejlesztésbe bevonható terület nem található.

A beépítésre nem szánt területek elsősorban zöldterületek és erdőterületek, melyek jogi védelmét az Európai Unió és a hazai jogszabályok közösen adják (budai Tájvédelmi Körzet, Natura 2000, Nemzeti

Ökológiai hálózat), valamint ezeket kiegészítik a helyi védelmek. Mindezek figyelembe vétele mellett nincs sem lehetőség, sem szándék ezek megváltoztatására.

A beépítésre szánt területek tulajdonképpen beépítettek, hasznosítottak. A további területi tartalékot egy-egy nagyobb (pl. honvédségi, egészségügyi területek), vagy üresen, funkció nélkül álló ingatlan újrahazsnosítása jelenti.

A fentieknek megfelelően a műszaki infrastruktúra a lehetőségeknek megfelelően – domborzat, erdőszűlség – kiépített.

Közösségi közlekedés tekintetében a Normafa rehabilitáció kapcsán két fejlesztés fogalmazódott meg, egyik a Fogaskerekű vasút meghosszabbítása, alsó szakasza a Széll Kálmán térig, a felső szakasza pedig a Normafáig, valamint még egy közúti áttörés helyének meghatározása, másik fejlesztés pedig a Normafánál, az Eötvös úton található buszvégállomás megszüntetése és másik végállomás kijelölése.

3.3 AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ÉS A VÉDETTSÉG BEMUTATÁSA, JAVASLATOK AZ ÖRÖKSÉG VÉDELMERE ÉS AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK ALAPÚ, FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSRE

Budapest XII. kerület Hegyvidék Önkormányzata 18/2007. (IV. 21.) önk. rendeletével megalkotta a helyi (kerületi) jelentőségű építészeti értékek védelméről szóló rendeletét. A rendelet tartalmaz előírásokat helyi egyedi és területi védelem alá tartozó épületekről, melyek védetté nyilvánításának és megszüntetésének alapját a szabályozási terv értékvizsgálati munkarésze adja. Ennek hiányában a védetté nyilvánítás, vagy megszüntetés előtt értékvizsgálatot kell készíteni. A rendelet mellett a kerület rendelkezik helyi védettségi nyilvántartással, melyben épületek, kertek szerepelnek.

A nyilvántartás szempontjai:

- Döntés száma, dátuma, típusa
- Hatályba lépés dátuma
- Védelem jellege
- KÖH kategória
- Objektum megnevezése, vagy rendeltetése
- Helyrajzi szám
- Cím, vagy területet határoló közterületek
- Megjegyzés
- Funkció
- Értékvédelmi dokumentáció